

Erdélyi nemes családból származott. Szülei 1815-ben elköltöztek ugyan az örmény metropolianak nevezett Szamos-Ujvárról Túr-Pásztóra, s ott látta meg ő is a napvilágot 1830. február 2-án.

A tréfás példaszó szerint igazán «nagy» családból származott, mert szüleinek rajta kívül tizenhét gyermekük volt, de ezek közül öt választotta ki első helyen a sors mozgalmas nyilvános szereplésre.

Életpályája kezdetén abban a szerencsében részesült, hogy a legnagyobb magyar: Széchenyi István oldala mellé kerülhetett, mint patvarista. E mozgalmas időkben mint a pesti lelkes ifjuság egyik tevékeny tagja szerepelt; mikor föllobbant a szabadságharc, a harcok között termett, főcsepvén honvédnek a Zrínyi-zászlóaljba. Bátorsága folytán csakhamar hadnagy lett, részt vett több ütközetben az Alföldön, de a moóri csatában foglyul ejtette az ellenség.

Családja már halottnak hitte, mignem megjött a szomorú vigasztalás, hogy amúgy gyalogszerrel Bécsbe kísérték, onnan pedig vasúton Königrätzbe. Itt szenvedett 1849 október végéig. Majd hazavonult Erdélybe, előbb Szamos-Ujvárra, majd némai birtokára, hol csöndesen gazdálkodva várta a haza sorsának jobbra fordulását. Visszavonultságában az irodalommal is foglalkozott, s itt is hivatott munkának bizonyult. Irt *Sali bánk* álnév alatt szépirodalmi cikkeket, különösen a «Hölgyfutár»-ba, s ezek akkori nagy érdeklődést keltettek. Irt színműveket, ezek közül «Békéssy» című tragédiáját a kolozsvári nemzeti színház hatvan arany pályadíjjal tüntette ki; szép sikerrel adták nemcsak a kolozsvári, hanem a pesti nemzeti színházban is. Kéziratban is maradtak színművei, de csakhamar a politika terére lépett, hogy onnan aztán ne is térjen vissza a költészet berkeibe. Ez időben tartalmas politikai cikkeket írt. Első nevével, báró Thoroczkay özevegével, Macskássy Katalinnal is ebben az időben lépett házasságra, s ebből a frigyből származtak gyermekei: Fatime (Lukács Béla kereskedelmi miniszter neje), Samyl és Boldizsár. Később — első neje halála után — újból nősült, egy kiváló hölgyet, Fluk Paulát vezetvén oltárhoz.

Mikor az alkotmányos mozgalmak fölújultak, Belső-Szolnokmegye az ő kezébe adta a főjegyzői tollat, s evvel és lelkes szónoklataival oly elismerést aratott, hogy a nagyszabású országgyűlésre két ízben megválasztotta őt Szamos-Ujvár képviselőjének, de, az unióhoz híű többi honfitársaival együtt, természetesen egyszer sem jelent meg az alkotmányellenes gyűlésen.

Csak a kolozsvári országgyűlésen, 1865-ben látta eljöttnek az időt, hogy a tettek mezejére lépjen, s azóta 1870-ig folyvást ő képviselte Szamos-Ujvár városát, mely ritka hazafiságáról híres. Méltán képviselte, mert nagy szorgalommal dolgozott az országgyűlés műhelyeiben: a bizottságokban, s terhes munkát végzett különösen abban a bizottságban, melynek az 1868-ki benyújtott zárszámadásokat kellett megvizsgálnia. E bizottság őt választotta elnökévé. Midőn Dósa Elek, a képviselőház második alelnöke, 1866-ban meghalt, koporsója fölött ő tartott hatásos emlékesztést, s Dósa helyét is ő foglalta el a házban, mely az 1869. április havában megnyitott új ülésszakban első alelnökévé választotta meg. Erős meggyőződéssel és lelkesedéssel volt híve az akkori Deák-pártnak, s tevékeny részt vett mindazon nagyszabású küzdelmekben, melyeket a kiegyezés első éveiben a párt Deák és Andrássy gróf vezérlete alatt vívott a magyar állam új szervezetének megszilárdítása érdekében; jelentékeny szerepet vitt sok kényes kérdés megoldásában, s mint a ház alelnöke,

nem egy zajos ülést vezetett oly módon, hogy a heves, majdnem szenvedélyes viták daczára, a törvényhozó testület tekintélye és méltósága mindig csorbitatlan maradt. A hetvenes években élénk részt vett a katolikus autonómia kérdésében folyt tárgyalásokban és mozgalmakban; buzgó harcossá volt az akkori kisebbségnek, melyet szabadelvű katolikus töredéknek neveztek.

Másfél évig a képviselőház minden árnyalatának becsülésétől kisérve, viselte a Ház alelnöki tisztét, mikor az állami számvevőszék elnöke lett. Hogy milyen szakértelem kell e nagy testület vezetéséhez, arra szolgáljon bizonyítékul rövid vázlata ama feladatoknak, melyekre az hivatva van.

Az állami főszámvevőszék hivatását és hatáskörét az 1870. évi XVIII. törvényzikk határozza meg nagyban és egészben, de ennek rendelkezéseit is módosította és bővítette a belső szervezetről és ügykezeléséről 1880-ban hozott törvény. E törvény alapját már az a javaslat képezte, melyet Gajzágó vezetése alatt a gyakorlat s az újabb időkben fölmerült változások követelményei szerint maga a számvevőszék dolgozott ki. Még evvel sem tekinthető azonban véglegesen szervezettnek a számvevőszék, mert a számviteli törvénynek már elkészített javaslata mindez ideig nem került a törvényhozás elé, abból az okból nem, mert a közigazgatásnak még mindig vajudó reformja szerves kapcsolatban áll vele.

Ámde e törvény híján is széleskörű munkálkodásra látjuk hivatottnak a számvevőszéket s annak élén első sorban az elnököt, kire nézve a személyes felelősség elve van kimondva, s ki ennél fogva a tanácsulésokban, meghallgatván a kifejtett nézeteket, saját meggyőződése szerint mondja ki a határozatokat, különösen oly esetekben, midőn a számszék valamely miniszterium kezelésében ellenőrzési szempontból kifogásolni valót találván, az erre adott miniszteri válaszokat fölülbírálja s véleményét a minisztertanács, esetleg az országgyűlés elé terjeszti. E jogában csucosodik ki a számvevőszék függetlensége és hivatása.

Az elnökön s az őt helyettesítő alelnökön, Hosszú Józsefen kívül, ki méltó munkatársa volt a lelépett elnöknek, három-három tanácsos, osztálytanácsos és titkár vezeti az ügyeket az egyes osztályokban, — kiknek húsz számvizsgálón kívül a számtisztek, az iroda-személyzet és a napidíjasok egész serege segít az ellenőrzés nagy pontosságát követelő munkájában.

A számvevőszék legelső feladata a kettős könyvelés szabályai szerint vezetni az állami főkönyvet a költségvetésnek megfelelő beosztással. Köteles továbbá nyilvántartani és ellenőrizni a közigazgatás minden ágában a számadások igazolt voltát, azt, hogy az utalványozások meg egyezzenek-e a költségvetéssel minden tekintetben, s hogy túlkidadások avagy megtakarítások jogosan vagy jogtalanul történtek-e?

Ez magában hatalmas munka, melynek alapjául az egyes miniszteriumok számvevősége által havonként beterjesztett számviteli kimutatások szolgálnak, sőt joga van a számvevőszéknek az összes önálló utalványozási joggal bíró állami hatóságok számvitelének külön felülvizsgálására.

A számvevőszék feladata azonban evvel koránt sincs kimerítve. Az állami alapok, sőt az állam által segélyezett intézetek egész számvitelének ellenőrzése, az állandósított és függő államadósságok kibocsátásának, törlesztésének, vagy sorsolásának nyilvántartása, az összes nyugdíjazottak névjegyzék szerinti számontartása, a fémváltópénz forgalmának felülvizsgálása, mind-mind a számvevőszék munkakörébe tartoznak, — de ezenfölül évről-évről kimutatást készít az ellenőrzés eredményéről, az egyes tárcák hitelének állásáról s ezt a minisztertanácsnak mutatja be, míg minden év szeptember haváig elkészíti a megelőző év zárszámadását, mely az ő jelentésével s a minisztertanács erre hozott határozataival az országgyűlés elé kerül, egyetemben avval a jelentéssel, melyet az államvagyon mérlegéről, az állami háztartás és államadósság kezelése körül tett tapasztalatairól szintén minden évben elkészít.

Itt érintkezik az állam pénzügyeiben ellenőrző és rendelkező két legfőbb testület. Ha eltérés van a számvevőszék és a miniszterium álláspontja között: az országgyűlés van hivatva dönteni. Nem sok ily vitás kérdés merült fel azon idő alatt, míg Gajzágó állott a számvevőszék élén; de jellemző az, hogy a számvevőszék volt elnöke által elfoglalt állásának mindenkor annyira tárgyilagos és indokolt volt, hogy az országgyűlés rendszeren a számvevőszéknek adott igazat. Gajzágó ellenőrző feladatának teljesítésében soha sem kereste a differenciákat, de ha valaminek helyességéről meg volt győződve, attól nem tárgyalt, mert csak indokoltan és szükség esetén élt a törvény által megadott erős jogával, az állami számvevőszék nevében kimondott szavának mindig megvolt az a súlya, melylyel e tekintélyes ellenőrző alkotmányos intézménynek birta kell s mely nélkül az tisztét sikerrel nem gyakorolhatja.

Nem érdektelen, mint a számvevőszék fontosságát s Gajzágó kiváló lelkiismeretességét jellemző epizódot följegyezni végül azt, hogy Zsedényi Ede, a híres takarékoskodó, a képviselőház pénzügyi bizottságának akkori elnöke, a ki mindenütt és mindenben takarékoskodni akart az államháztartásban, csakis a számvevőszék iránt volt bőkezű. Annak költségvetését mindig megszavazta, a legkisebb zúgolódás nélkül, sőt mikor a pénzügyi bizottság minden törles nélkül megszavazta a számvevőszék költségeit, mindig megkérdezte Gajzágótól, hogy nem kíván-e még valamit? «Aztán szigorúan ellenőrizd ám azokat a minisztereket!» — tette hozzá Zsedényi, a ki más kiadásoknál a kérdést így szokta föltenni: «Azok, a kik azt hiszik, hogy van miből megfizetni, álljanak fel!»

AZ ELTÜNT ÚSZÓ.

Német népmóráncz.

Egyszer egy karesu apród,
Túlról a tengeren,
Meggért egy szép király-lányt —
Ah, bús a szerelem . . .

«Édes, szép, karesu apród,
Lehetnék bár veled!
De köztöm és közötted
Két víz foly, s nem lehet!

«Az egyik víz a könyvek,
A mély tenger a más —
S még mélyíti a tengert
A sok könyvhullatás!»

— Miként a lakománál,
Királynak serlegén,
Tükrözve habzó borban,
Csillog a gyertya-fény:

Ő is egy deszka-végen
Gyertyát bocsát alá,
Hogy a vízen a szellő
Túl-partra hajtaná.

És fölfoz a apród
A lány hímök-jelét:
«Csillogom, ime, följött,
Mely elvezet feléd!»

S kezében tartva mécesét,
Úszik a vízen át . . .
Vajj! merre tért? Szemem már
Mécesét sehol se lát.

A lány ölben nyugszik
S azért nem ég a fény?
Vagy mély vizekben alszik,
A tenger fenekén? . . .

Szász BÉLA.

VÉGIG AZ ORSZÁGON.

Bejártam én az országot végig,
Rónák táját, kék hegyek vidékét,
S hogy bejártam, csak azóta látom,
Nincs szebb ország ezen a világon.

Szánthay István rajza.

Komoly hegység túl ötven határon,
Rajta erdő tetejébe várom,
Ide látszik sejtelmesen kéken,
Mint egy csipke a kék-bárony égen.

Addig megyünk, mendegélünk lassan,
Fönjárunk már a sötét havastan,
Zúg a fenyves, távol patak mormog,
Hűvös szellőt sóhajtják az ormok.

Lomha felhő telepszik a völgyre,
Tornyok gombja fényesen áttörte,
Mintha volna tenger alól hangzó,
Felhallatszik a déli harangzó.

Künn a síkon apró fehér falvak,
Ezer szemök a sok fényes ablak,
Mig odáérsz, oly nehéz kívárni,
Ha bejártad, nehezebb elvárni.

Sárga búzák, viritó zöld rétek
Boritják el a nagy messzeséget,
Mint óriás, a ki tengert lából,
Hadonászik a szélmalom távol.

Zöld akácok beszegik az utat,
Köztük végig könnyű hintó futtat,
Ifjak, lányok vidám társaságba
Kocsin mennek szép Tündérszágba.

A magasból némán szerte nézünk,
Csodálatos elfogódást érzünk,
Ilyen szépnék képzelné se mertük,
A milyennek a hont megismertük.

Néma csendben suhannak a felhők,
Déli álmot alszanak az erdők,
Gyönyörködünk szélteben, hosszában
Az imádott, tündérszép hazában.

ZEMPLENI ÁRPÁD.

A KIRÁLY FUTÁSA.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta Bakস্য Sándor.

Utjuk Pozsegán túl lejtőre váltott, és egy tölgyes erdőbe futott be. Már jól bent jártak és csak azt várták, hogy valami tisztásra találjanak, a hol tanyát üthetnek, midőn az óhajtott tisztás mintegy helyőkre jött.

Csak hogy a tisztás már el volt foglalva. Szerteszéjjel szekerek és sátorok, imitt-amott tüzek és a tüzek körül emberek, kik egy szempillantás alatt fegyverre kapva, körülfojták az érkezőket.

— «Megállj!»

— «Ha akarnék sem mehetnék tovább; mit akartok?» kérdezte Balázs, könnyedén elhárítva a mellének szegezett láncait.

— «Szállj le; a ki megmocczan, halál fia.»

A harámbasa félig horvát nyelven, félig tört magyarsággal osztogatta parancsait, s mikor ezeket elvégezte, ismét Balázshoz fordult.

— «Ki vagy? Hová hajtod a jóságod?»

— «Igazat mondjak, vagy hazudjam?»

— «Csak hazudj bizvást, majd kitalálom én az igazat.»

— «Ez a jóság a királyi seregé, melyet Bán Balázs uram vezet ő felsége elé Jeszenicéhez. A jóság is az övé, a hol a BB billeg rajta.»

— «No, czimbora, ez már nagy hazugság, mert miért menne hová után a sereg meg az élme?»

Glogoviczáról. Nem akart velünk jönni; Garáék-kal tart; hát már most ő lássa. Hajnalra itt lesz a nyája, akkor aztán kicserélhetjük. Hány darab a jóságod? Hatvan? Kapsz érte száz darab sörét válogatva.

Nem várta a választ, hanem belesapott a Balázs tenyerébe.

— «De legalább írást adjon kegyelmed, a mivel beszámolhassak az uramnak.»

— «Írást? azt nem adok, héj! nem vagyok bolond, hogy magamat a kezébe adjam. Számolj be, hogy elvette a Stipniki vajda, keresse a gazdád. Különben ne busúlj; ma holnap úgy is kezembe kerül, majd akkor beszámolok, záradásul meg is kegyelmezek neki, mert akkor már én leszek itt a főispán. Most pedig mindjárt levágunk áldomásra két tinót, majd az aprólkjánál megbarátkozunk, kivált ha csobolyó is van a szekereden. No csak ne vonogasd magad; kell az ennyi népek, a ki negyednapja sótalan marhahúst eszik.»

Nem is igen várta a beleegyezést. Megint csak áldomás lett a kaland vége.

«Mivel pedig a szekérről csobolyó is került, a harámbasa az aprólk-mártogatás közben egyre barátságosabb lett. Nem csinált belőle titkot, hogy hová készül, minden falatnál megígérte, hogy Bán Balásznak megkegyelmez és potom áron szabadon eresztí.

Az öt-hat férfi, kik a vajda tisztí karát alkoták, egy karikába ült velők. Kezdetben minden mozdulatát lesték egymásnak, később a csobolyó ezeket is megbékítette. Balázs bátran kelhelte fel, s járhatott szét nézni szekere és gulyája körül.

Egy ilyen távozásakor Tamás sáfár oda sugott a vajdának.

— «Uram! tudod-e, hogy ez a gulya a Latzk István uramé.»

— «Elmenj az ostoba hazugsággal, czimbora. Hogy Latzk István uram eleséget küldjön a cseh királynak? Vigyázz, sok fa van az erdőn.»

— «Hidd, a mit akarsz; ismétlem, hogy a gulya Latzk István uramé, annak pedig a sáfárja én vagyok. Ezt az ifjú férfit, a ki Simon mesternek mondja magát, csak úgy vezette hozzám Latzk István uram, hogy velem járjon fő sáfárképen; de nem sáfár. Nem is szolja. Aranygyűrű van a nyakában aranylánczon. Nem tudom, kicsoda. Sohase láttam azelőtt, mikor az Úr útnak indított bennünket azt mondta: Pénzt nem adok, mert nincs; el is vehetik tőletek. Hajtsátok ezt a jóságod vásárra; akármerre jártok, útközben mindig szerezhettek pénzt, a mennyi szükséges. Én nem tudom, meddig megyünk, de ha utunkat állod, Latzk István uramnak állod útját.»

— «Elhiszem a mesédet, czimbora. És ha úgy van, a jóság jó kézben van, majd beszámolok én Latzk István uramnak is. Miattam mehetek, a merre láttok.»

— «Ha igazán Ördög Jánossal tartasz, nem jó lesz az akadékoskodásodból. Még mást is megsugok. A szekér fenekén egy egész drága fegyverzet van. Páncél, paizs, sisak, s mit tudom én mi még? Mit gondolsz, bujkálna-e ő így, ha Bán Balázs embere volna? hiszen mehetett volna a sereggel is! Ám vizsgálj meg szeretűnk, aztán hagyd titoknak a titkot és engedj tovább menni; mert nem tudod, mibe ártod magad.»

Dehogy hagyta titoknak a titkot. Alig várta, hogy a fősfár visszahelyezkedjék a bográc mellé, fölkel a vajda és eltűnt. Azután jött vissza nagy diadalmaskodással, — hozván fejében a sisakot, balján a paizst, s marokra fogva a páncélt. Ezt már nem volt ideje felpróbálni

— «Hát te, czimbora! Sáfárképen jössz, és fegyvereket rejtgetsz? Mire való ez?»

Balázs felállott az ülőhelyéről, és felelt komoran és búsan.

— «No vajda! most már le se tedd azt a kardot, hanem üsd le vele a fejemet, azután meg a magadét is mindjárt, mert most olyan titkot turkáltál fel, a mi mindakettőnknek nyakát szegi.»

A vajda megrémült a Balázs ábrázatától és hebegve kértett valamit.

— «Te ne félj semmit,» — folytatta tovább — «te jó messze vagy a világtól, nem kerülsz egyhamar kézre, s mire kézre kerülnél, elfeledték; hanem én

Tölgyessy Arthur festménye. NAPKELTE.

mezek én. Ördög János uram csak addig úr, a meddig én akarom; hatalmasabb vagyok én, mint ő. Hadd hallom, mi bajod?»

— «Fejed rajta! úgy is hiába titkolnám, ha egyszer dugába dől a dolog. Tudd meg, hogy én nem vagyok semmiféle sáfár, sem Bán Balázs uramé, de még Latzk István uramé sem, hanem olyan úr vagyok, mint Latzk István uram, vagy épen te magad. Nem is járok senki dolgában, hanem a magaméban; mert, a mi Latzk István uram dolga, az az enyim is. Az én nevem Raksányi Simon; ha felvetődöl Zalába, minden ember oda vezet a váramba, meg a pin-

Aggházy Gyula festménye. CZIGÁNYLEÁNY.

Aggházy Gyula festménye. KOMOLY KÉRDÉS.

már most akárcsak kikapjam a kezedből azt a kardot, s addig vágjalak benneteket, míg agyon nem veretek. Egy kép is volt a fegyverzet alatt, hát az hová lett? Nincs itt? Akkor még jajabb nekünk. — Talán még nem késő; rakj vissza mindent oda, a honnét elöszedted; aztán esküdjetek meg a szemetek világára, hogy semmit sem láttatok. Vannak gyermekeid, vajda? Te elviheted valameddig, de a gyereked, a hány van, mind lófarkára kerül, ha ez kitudódik.»

— «De hát micsoda veszedelem kerülget czimbora, hogy így fújod a búcsúztatódat? Már most azért is tudni akarom, mi járatban vagy? Ha igaz uton jársz, ne félj semmit; megvédel-

Mesterházy Kálmán festménye. ŐSZI ALKONY.

cezímbe, ott aztán megtudhatod, mi a jó bor. Most pedig mennek a török szultánhoz . . .»

— «A török szultánhoz?»

— «No, nem épen oda. Csak Pernyevárig. Ott vette volna által a Kolokinthus görög a gulyámat.»

— «A szultán számára?»

— «A szultán számára, de nem a gulyát, hanem az izenetet. Te is, én is, és mindnyájan Nápolyi László herceget akarnák királyunknak, de mivel ő fiatal is, szegény is, nem tudná maga erejéből megtartani országát a Garák ellen, ha csak hatalmas szövetségese nem találkozik . . .»

— «Te akarsz engem ebbe oktatni czimbora? — vágott közbe kicsinylőleg Stipnik vaj-

dája, — hiszen talán csak tudom, a mit főztem; Latzk István uram ebben a dologban semmi.»

— «No, ha tudod, hát mond tovább.»

— «Mégkérjük neki a török császár leányát.»

— «Hát csak kérd, vagy meg is kérted már?» kötekedett Balázs.

— «Nem kell azt kérni, úgy is odaadja; örüljön a pogány kutyá, ha a lányát egy keresztény királyhoz adhatja.»

— «Persze hogy örüljön! De mit gondolsz, vajda, összekerülnek-e azzal, ha mi itt akár száz

— «Viszem hát; ott van az is a szekér fenekén, deszkára festve, lovastul, mindenestül. Hanem én már nem megyek érte, hozd ide magad; ha felturkáltad a szekereimet és valami hiba esett benne, ne én legyek a hibás.»

A vajda elment felturkálni még egyszer a szekér fenekét, s kivájta onnan a deszkadarabot, akkora volt mint egy ünneplő paizs. Mikor visszaérkezett vele, neki fordította a festett oldalát a fátylavilágnak, megnézte műértőleg, aztán lecsapta a göcsre.

Csakhogy a királyfiukhoz senki balandó nem mehet közelebb két dülöföldnyinél, mert könnyen megmérgezhetheték, vagy agyonnyilazhatnák. Hát a festő is bizony két dülöföldnyiről festette azt. Már pedig olyan távolságban, akkorának is csuda, ha látszik az ember.»

— «Az ugysegélyen!» — vidorult a vajda a felvilágosításon. — «Ez már derék. De ott is megmagyarázd ám ezt világosan, mert különben kosarat kapunk. Csak még a fejedet le ne üssék, hogy ilyen völegénnyel elő mertél állani. Hát

E. Kovács Gyula mint já. báró Wesselényi Miklós.

Szentgyörgyi István mint gr. Bánffy György főkományszó.

Megyeri Dezső mint Jancsó Pál.

Gál Gyula mint Fejér János.

A «Száz év előtt» című alkalmi színműből.

Maróthy Margit mint Fejér Rozália.

K. Gerő Lina mint Bajkó Teréz.

Delly Emma mint Henriette.

Szerémi Gizella mint Karolin.

A «Jártas-költés völegény» című régi színműből.

AZ ERDÉLYI SZÍNHÁZ SZÁZ ÉVES JUBILEUMA ALKALMÁVAL A KOLOZSVÁRI NEMZETI SZÍNHÁZBAN RENDEZETT DÍSZELŐADÁSRÓL. — Dunky fivérek fényképei után.

esztendeig nyúzzuk is a szót? — Az az ő dolguk? No, majd akkor összekerülnek, csak várd! De bizony csak a mi dolgunk az. Vagy is inkább az én dolgom. A szultán azt izente, hogy az ő lánya gazdag lány, viszi az urának Oláhországot, Rácországot; hát ő látatlanba nem veti ki a lányát, hanem hadd lássa előbb a völegényt, még pedig lóháton; nines-e benne valami hiba? Ha megtetszik, nem is kíván semmi móringot, csak azt, hogy Zsigmondot kerítse kézre és vigye hozzá lánczón.»

— «Hát aztán, talán bizony viszed is a völegényt a szekér fenekén lóháton?»

— «Ne! itt a *Hüvelyk Matyid*; akkora lovon ül mint egy patkány. Majd bizony, ennek adja a császár a lányát!»

Mert a vajda sohasem látott még más arczképet, csak szent Andrásét és Szent Miklós püspökét a templom falán; ezek pedig két akkorák voltak, mint más közönséges keresztény ember. Méltán megvárhatta volna hát, hogy a ki királyfinak született, legyen hozzá való termete magának is, lovának is.

— «Eltaláltad, vajda! Hiszen nem is akkora a herceg, mint itt látszik. Én ugyan nem látam, de azt mondják, szép szál fiatal ember.

aztán mit izennek még Latzk István uramék? Levél, vagy valami más?»

— «Levél? Persze? Hogy kerébe törjenek miatta! Levél van is, meg nines is. Nem hiszed, ha mondom, hogy van levél, de emberbőrre írva. Tudsz olvasni?»

— «Már minek tudnék én olvasni, nem vagyok én kalugyer.»

— «Azért mondom, mert ha tudnál sem vened hasznát. — No, én megesküdtem odahaza, hogy semmit el nem árulok; nem is árultam, de te kutattál utánam, s a mit megtudtál, azért nem én vagyok az esküszegő. Most már elmondom

a többit is, de esküdjetek meg, hogy a mit most mutatok, arról nem szólnak sem ez égnék, sem a földnek.»

(Folytatása következik.)

AZ ERDÉLYI SZÍNÉSZET SZÁZÉVES JUBILEUMA.

Az erdélyi részek egykori fővárosa, a kincseknek nevezett Kolozsvár, az úttörők emlékének megtisztelő kegyelettel ünnepelte meg századik évfordulóját annak, hogy az erdélyi első magyar színpadon, 1792-ben november 11-ikén az első magyar szót a honi színművészet egyik leglegkezebb apostola, Kócsi Patkó János kiejtette. És azóta bár egy évszázad a történelemben nem is olyan nagy idő, a megismertett nemzeti színészetnek, melynek alapjait fagyú-gyertyák pisláknóló világánál, nyomorral és közönnyel küzdve folyton, de el nem csüggedve a hazafias munkában, az «Erdélyi Magyar Nemes Játó-Társaság» kicsiny gárdája megvetette, — hány díszes csarnoka épült hazánkban, megannyi várakat nyelünknek, irodalmunknak és művészetünknek.

Az egész ország ünnepe a kolozsvári jubileum, mert az erdélyi színészet, mind a mellett hogy két évvel később jött létre, szülőanyja és magva a magyar színészetnek, mely a Királyhágón innen a főnemesség által pártolt német műszával, a közönség részvétlen közönnyével, s a kormányzó hatalom rosszindulatú akadékoskodásával szemben leroskadott és majdnem semmivé lett, míg nem az erdélyi magyarországi lelkesebb ösztönzést és az erdélyi főurak áldozatkészsége életre hívta az erdélyi színészetet, melyből amaz is új erőt nyert.

Az bizonyos, hogy hazánkban a középkor elejétől kezdve voltak valamely kezdetleges formában színelőadások, bemutatva olyan kisebb történeteket, melyek országosra terjedtek, énekeket és párbeszédet adtak elő, melyeknek eredete az egyházi szertartásokra, a misztériumokra vihető vissza. Bár a határvonalakat a vándorjátékosok és dalosok, valamint az igazi színészet között nehéz megvonni, majdnem kétségtelen, hogy a valódi előadó magyar színészet kezdetét nálunk csak a múlt század utolsó éveitől számíthatjuk, a mikor az előbb Pesten, s pár évre rá Kolozsvárról működni kezdett.

Halvány emlékek, bizonytalan hiteli felfogások maradtak fenn ugyan Felvinczi Györgyről, a kolozsvári unitárius kollegium egykori tanáráról, ki kísérletet tett volna egy színtársulat alakítására, erre az engedélyt a tizenhetedik század utolsó éveiben Lipót császártól meg is kapta, sőt Kolozsvárról néhány társával állítólag néhány előadást rendezett, de emléke elveszett az idők homályában, melyekben az ő úttörésének semmi fontosságát sem tulajdonították a működésének nyomait mindössze néhány verses krónika, meg egy színműve hirdeti. Egy régi krónikás mindössze annyit jegyez föl róla, hogy «híres volt énekeiről.»

A magyar színészet virágzó élő fájának gyökerei a legeltető táplálékot, s a legjobb talajt a klasszikus hagyományokon alapult iskolai drámákban találták, magokban az iskolákban vannak nálunk és az erdélyi részekben is feltűnő nyomai a színelőadásoknak, a melyek latin, sőt magyar nyelven egyaránt, nemcsak klasszikus, hanem magyar és bibliai történeti tárgyakkal is foglalkoztak. Ez iskolai előadások közül különösen fontosakká lettek azok, melyek a nagyenyedi református főtanodában gyakorlathoz jöttek, mert azoknak sikere keltte föl az erdélyi főurakban a világi színészet megalapításának eszméjét, s nagyrészt az enyedi iskola diákjaiból lettek az első erdélyi színészek. E főiskolában százados hagyományra lett az iskolai színelőadás; már a tizenhetedik században érvel zárták az évet, s e szokást a tizenharmadik évszázad vége felé, az újabb fölpezsdült nemzeti érzelmek hatása alatt újra gyakorlathoz vették.

Míg báró Naláczy László hunyadmegyei főispán s Kelemen László, az első színgazdát

Id. br. Wesselényi Miklós.

együttés fáradozása, hogy Erdélyben állandó színtársulat alakítsanak, sikertelen maradt, addig az enyedi főiskolában a «tógás diákok és urfiak» közül mintegy harminczöten 1791 szeptemberében elhatározták, hogy a magyar nyelv művelésére s az ékeszülésben való maguk gyakorlására társaságot alapítanak.

A lelkes társaság buzgólag dolgozott, kérdelmelve tanárai előismerését, s a nagy-enyedi közönség áldozatkész támogatását. Idegen nyelvekből színdarabokat fordítottak, eredeti költemények írásával is megpróbálkoztak és nagy odaadással gyakorolták a darabok előadásában. E társaság legjobb tagjai csakhamar az erdélyi színészet úttörő bajnokai lettek. Az «Enyedi Theatralis Társaság» sikereinek híre Kolozsvárra is eljutott, s ott mozgalomba hozta azoknak tettvágját, kik az állandó társulatszervezés gondolatával foglalkoztak. Báró Wesselényi Miklós személyesen is meggyőződően Enyeden az ifjak működéséről, nyomban kísérletet tett ez irányban.

Kiváló és odaadó segítőt lelt a nemes főúr egy barátjában, Kócsi Patkó Jánosban, kivel a katonaságnál lépett közelebbi viszonyba, s ki jelentékeny műveltségének és lelkes hazafiságának egész erejét a társaság megalapítására s később vezetésére áldozta, önmaga is tevékeny részt vevén annak működésében. Nem csekély érdeme van az úttörés tövises munkájában, s kimagasló alakja marad színészetünk történetének.

Gróf Bányai György erdélyi főkörmányzó 1823-ben.

Ennek a kiterjedt, kulturális mozgalommal vált törekvésnek legerősebb gyámlója volt azonban az 1784-től 1790-ig fölébredt hatalmas nemzeti erő, mely első és legfőbb kincsnek a nemzeti nyelvet tekintette, s ezelőtt ennek megtartását és művelését tűzte ki. Ebből az egyetemes lelkesedésből merült fel a nemzeti színművészet eszméje, mint a mely a nyelv művelésének és terjesztésének legjobb eszköze. Mindkét eszme a pesti, utóbb pozsonyi országgyűlésen kerül fölszínre 1790-ben legelőbb s ott meg is alakul az első magyar színjátszó társaság, de csakhamar szóba kerül az 1790—91-iki kolozsvári országgyűlésen is, s megalapítása a nyelv-művelő-társaság föladatait tétetik. A nyelv-művelő-társaságnak nem lévén elég ereje, az erdélyi társadalom, s abban a kiváló férfiak tettek eleget a nemzeti közérület öhajtatásának.

Kócsi Patkó János, ki a szervezést és művezetést magára vállalta, legelőször is Enyedhez fordult Wesselényi ajánló levelével, s a főiskola rektorát fölkerítte, hogy engedjen át néhányat az ott gyakorlatot szerzett derék ifjakból. Ennek folytán a három legkitünőbb ifju megnyerte a távozási engedélyt: Gidófalvi Jancsók Pál, Váradai Koncz József és Gyulai Sáska János, kik később az erdélyi színészet nevezetes alakjai lettek. Hozzájuk csatlakoztak Fejér István, Verestői Mihály kolozsvári deákok, s néhány lelkes fiatal nő: Fejér Rozália, Keszezh Terézia, Bajkó Terézia, Janó Zsuzsanna és Amália, e két utóbbi a magyarországi társaságtól. Még csak a «felsőb-bek» engedélyre hiányzott. A hatalmasan lüktető közszellem nyomása alatt rövid időn ez is meg lön nyerve. A főkörmányszék s az ország rendei 1792-ben a huszonkettedik ülésben egyhangulag helyet adtak a «játékosok könyörgő levelé»-ben foglalt kérelemnek, egyedül azt kötvén ki, hogy mindenkor előre megvizsgált darabokat adjanak, «nehogy azok az erkölcsök megsebeztesse legyennek.»

Ezután a magyar nyelv-művelés e kicsiny csoportja, Kócsi Patkó vezetése alatt, kellő gondos előkészület után a nyilvánosság elé léphetett Kolozsvárra, 1792 november 11-ikén, a «Titkos ellenkezés, vagyis Kölcseri» című, ma már ismeretlen eredeti darabban. A ki a mai színjátszó pompáját, fényűzést venné mértékül, annak az első magyar előadás külső szegénysége számlalmasnak tűnnek föl.

Színházul a gróf Rhédey-ház bálterme szolgált, melyet gr. Rhédey Mihálytól ingyen bocsátott a társaság rendelkezésére. Azt a néhány száz rhénes forintot, mit néhány főúr, s ezek között maga a főkörmányzó: gr. Bányai György adott első segítségül, a terem olyan a milyen kicsinosításra fordították. A színházi terem két részre volt osztva, nagyobb részre néző helyül szolgált, egy kis részét a színpad foglalta el, melynek beendzése a lehető legkezeletesebb volt. Sülyesztőkről, színörpadláról szó sem volt, s az egész világítás néhány fagyúgyertyából állott, melyek a kulisszákra erősitett tartókban égtek, s csöpp fölűnést sem kellett, ha a játékosok, olykor a légrészeken jelenetek közepe, megnevésített újjakkal a hamvadó gyertyabeleket elköppantották. Lőni a színpadon nem lévén szabad, a lövést egy nagy dobütés jelezte.

A nézőtérben csak «numerussal ellátott különös helyek» és «bémeneti tér» voltak, a legdrágább hely ára 40 krajczár volt váltópénzben. A derék művészek fizetése sem volt valami magas, mert p. o. Kócsi Patkó, a ki egyideig művezető, direktor, rendező, drámaíró, fordító és színész volt egyben, havi 30 frtot, Jancsók 21 frtot, a társulat elsőrendű nótáigai pedig havi 25 frtot kaptak fizetésként, s még örültek, ha ezt megkapták, mert a bevétel oly csekély volt, hogy 1795 július havában tíz előadás után csak 115 frt 44 krt tett ki.

A kicsiny társasághoz később csatlakoztak a pesti társaság tagjai közül Óri Fülöp István, Láng Ádám János, Sehy Kemény Ferenc, Ernyei Mihály és felesége Termetzky Franciska, Meszlényi Molnár János, Sági Ferenc s a híres Lavotta János, ki több évig volt karnagy Kolozsvárra.

Az ekként megerősödött társaság, folyton küzdve, de nem lankadva szolgálta nemes hivatását. Átmentek Nagy-Váradra, Debreczenbe, Tokajba, Miskolcra, Maros-Vásárhelyre, mert, — mint írják, — «a nemzeti játszótársaság, mely csak egyedül van az esmérhető világban».

itt is meg akarta magát ismertetni. Később, két részre valva is folytatták működésüket, sőt Ernyei vezetésével az 1807-iki budai országgyűlés idején Pesten és Budán is játszottak, bár oly csekély pártfogás mellett, hogy szétzüllöttek volna, ha Vida Lászlóban egy Wesselényihez hasonló áldozatkész támogatóra nem akadnak.

Az, hogy az erdélyi társaság annyi hányattatás dacára sem jutott a pesti sorsára, a többek között annak tulajdonítható, hogy nem volt versenytársa a német színészet; továbbá olyan igazgatója volt Kécsiban, ki maga 6000 frtot áldozott, míg Wesselényi Miklós 14 esztendőn át támogatta, ez idő alatt húszezer forintnál többet áldozván. A főurak sem voltak úgy átnémesedve, élnyira, hogy gr. Bányai György gubernátor nevének, gr. Pál Józsefnek meg kellett tanulnia magyarul. Férje is nagy patronusa volt a társaságnak.

Ilyen körülmények között csakhamar meg kellett érnie az állandósítás kérdésének s vele egy állandó színház építésének, miután a társaság innen-onnan kiszorítva, egymásután négy-szer változtatott helyiséget. Br. Wesselényi és társai 5000 frton vettek is 1803-ban e célra egy telket, melyen a mai színház áll, gyűjtést indítottak, egyes páholyok jogát előre eladták 1000—1400 frtért s hozzákezdtek az építkezéshez.

Az 1810-iki országgyűlés minden nem adózó telekre 50 kr. adót vetett ki, a színház befejezésére. A begyűlt pénz azonban az 1811-ben beállott devalváczió folytán sokat veszítvén értékéből, az épület csak 1813-ban került fedél alá, de Nagy László főbírónak rendelkezésére, ki az építést vezette, nem állott semmi anyagi erő s kénytelen volt az épületet vasazott ajtókkal lezárni. Így állott a színház némán, üresen 1820 július elejéig.

Közben a nemzeti szellem újabb fölpezsdülésnek indult Erdélyben is.

Ehhez járult, hogy Ferenc császár és király a nevével 1817-ben Kolozsvárra járván, főudvarmestere, a mint látta a város magyarságot, gúnyosan kérdezte, hogy hát magyar színészet itt nincs? A császárné meg br. Bruckenthalnének, ki bár gr. Telesi lány volt, magyarul csak rosszul beszélt, ez emlékezetes szótak mondta: «idegen nyelveket tanulni nem kötelesség; a hazait nem tudni szegény». E körülmények pirulása kényszeríték a jobb hazafiakat s maga Rhédey László is megengedte, hogy 1819-től a visszavált magyarság társaság telen a németekkel fölválva az ő termében játszzék. Ebből azonban kellemtelenségek származtak s 1820-ban Rhédey újbol megvonta az engedélyt. Ez a színházi bizottság, gr. Bányai Józsefet, a főkörmányzó fiát és részre volt osztva, nagyobb részre néző helyül szolgált, egy kis részét a színpad foglalta el, melynek beendzése a lehető legkezeletesebb volt. Sülyesztőkről, színörpadláról szó sem volt, s az egész világítás néhány fagyúgyertyából állott, melyek a kulisszákra erősitett tartókban égtek, s csöpp fölűnést sem kellett, ha a játékosok, olykor a légrészeken jelenetek közepe, megnevésített újjakkal a hamvadó gyertyabeleket elköppantották. Lőni a színpadon nem lévén szabad, a lövést egy nagy dobütés jelezte.

A nézőtérben csak «numerussal ellátott különös helyek» és «bémeneti tér» voltak, a legdrágább hely ára 40 krajczár volt váltópénzben. A derék művészek fizetése sem volt valami magas, mert p. o. Kócsi Patkó, a ki egyideig művezető, direktor, rendező, drámaíró, fordító és színész volt egyben, havi 30 frtot, Jancsók 21 frtot, a társulat elsőrendű nótáigai pedig havi 25 frtot kaptak fizetésként, s még örültek, ha ezt megkapták, mert a bevétel oly csekély volt, hogy 1795 július havában tíz előadás után csak 115 frt 44 krt tett ki.

A színházat egyelőre a bizottság maga kezelte. Azonban a jövedelmek szálcán folytak be, a színház bérlet kezdése került, így is maradt az 1841/43-diki országgyűlésig. Ekkor az országgyűlés figyelme újbol a színházra irányult s 90 ezer frt tőkét szavazott meg a színészet állandósítására alapított gyanánt 1842 decz. 23-án, mely összegből a fölkelési kassa és ország-ház-alap tett 50 ezert s 40 ezer adó útján lett volna felszedendő. Ezzel az országgyűlés most törvényt is alkotott, de ez szentesítést, bárha a rendkívül megürögték, sohasem nyert. Ekkor lett Mikó Imre a színház bizottság elnöke. Az ő működésének tulajdonítható főképp, hogy 1854—1855-ben újabb 80 ezer frtnyi közadakozás gyűlt be a színház épületének berendezésére, a mi az összeg teljes felhasználásával meg is történt; végre, hogy 1861-ben a 71,983 frt 63¹/₂ krnyi fölkelési pénzalap is a színháznak adatott. Azonban az országos jelleg fontartására ez összeg akkor már kevés lévén, gr. Andrássy Gyula 1870-ben kieszközölte, hogy a művészi célokra a Felsőlegye által az udvartartás költségeiből adományozott évi 294 ezer frtból a kolozsvári nem-

zeti színház 15 ezer, utóbb 20 ezer frtot kapjon, melyhez több év óta az állampénztár szintén 20 ezer frtot járól.

Ezek a kolozsvári színház és színészet történetének főbb vonásai. Ez a színház ünnepli most az erdélyi színészet száz éves jubileumát, előadván a többek közt egy akkori vigjátékot, «Jártas-kötés völegényt». Jókai Mór prologja nyitotta meg az ünnepi előadást, melyen az 1821 márczius 12-iki előadás mintájára most is főurak mutattak be előképeket Körner «Zrinyi»-jéből.

EGY NEVETSÉGES TRAGÉDIA.

Elbeszélés.

Irtta W. K. Clifford.

King Evelin kisasszonynak egész harmincz éves koráig nem sok dolga volt a szerelemmel. Mióta a tizenkilenczét betöltötte, mindig nevelőnő volt és nevelőnőknek rendszerint nem akadnak szerelmi ügyei, kivéve a novellákban. Szerencsétlenségére azonban King Evelin kisasszony nem valamely novellában, hanem egy Bryanston-square-i jómódú család kebelében élt, a hol a ház két leányát oly dolgok elemeire oktatták, melyeket a saját szempontjából hasznosaknak tartott. Tagadhatatlanul csinos fehérszemű volt, szelíd barna szemekkel és valami különös boldog arczkeféjessel. Ezekivil még annyi álljon itt róla, hogy barátjai nem igen voltak, rokoniak pedig épen nem, s azon a 88 font sterlingen kívül, a melyet lasscskán összegyűjtögetett és a posta-takarék-pénztárba rakogatott, nem volt semmije, s végül, hogy soha semmi sem fordult olyas elő, a mi kellemetlenségre szolgáltatott volna okot a kisasszony és a ház népe közt.

Egy szép napon Sir George és Lady Ives-hoz (a kisasszony gazdáihoz), valamirokon jött látogatába, egy jó képű fiatal úr személyében. A fiatal úr egy szegény ördög volt. Atyja, a ki kevéssel azelőtt halt meg, falun lelkész volt, anyja pedig — a ki egy tönkrement főúr lánya volt, — külföldre utazott egyik pénzszavaran lévő fivére családijain segítendő, míg fia Bryanston-square-ba jár: «szétélni valami után.» Sir George örökölte az ív s más politikai ügyekkel vesződött, míg Lady Ives a meetingek és mindenféle jótékony növegyeti dolgok érdekelték, melyek mind nem igen feleltek meg egy huszonöt éves, szerelmes természetű fiatal úr izlésének és hajlamának. Így tehát a fiatal rokon azzal mulatta magát, hogy a nevelőnőnek szépegett. Mit tett az, hogy a lány öt évvel idősebb volt nála? Asszony volt, — s mi több, csinos, s kezében igazán szeretete. Az ifjú úr nagyon jártas volt a szerelemben, minden csinját-binját érte. Nagy és változatos gyakorlatot szerzett benne s a kerületi székhelyen, mely az ő tulajdoltól néhány mérföldnyire fekiadt, a városban állomásozó katonáknak mindig veszedelmes ellenfele volt szerelmi dolgokban.

Igen szépen tudott tétre omlani, és esküdni, hogy soha egy nőt se szeretett még életében, csakis őt, hogy bár családi tekintetek és szegénység tiltják is, hogy azonnal nőül vegye, de a sirig hi marad, s ha egy szép napon ennyit és ennyit sajátjának mondhat, egész életükön át boldogan fognak együtt élni...

A lány elhítte szentül mindenik szavát, képzetében egész életét az ifjunak áldozta föl, és boldog volt e gondolatban. Elfelejtette a fölös öt esztendő és úgy nézett rá, mintha tizenhat éves leányka lenne. Egy valódi hőst látott benne, és a többi, — s azt hitte, hogy egész élete ily paradicsomi boldogságban fog lefolyni. A krach természetesen hamar beütközött. Az ifjú úr egy közönséges lurkó volt, a ki nem ér annyit, mint egy olyan hölgynek mint King Evelin, a czipője talpa, és a ki nem tartja sokáig ki egy hölgnél az örökös sóhajzást. És nem is sokára már egy más hölgy lábainál sóhajzott, és ép oly nagy hévvel ismételte az «első szerelmi vallomás»-t, mint az előtt néhány hónappal, és az előtt már — ki tudja hányszor. Nem sokára egybe is kelt egy 700 fontos (érsd sterling) kisasszonnyal, és azt képzelte, hogy jó szerencsét csinált. King kisasszonynak majdnem megrepedt a szíve, persze titokban, a mig a fiatal hölgyek francia gyakorlatait javitgatta, a mi alatt egyre soványodott az étvágytalanság és álmatlanság folytán.

De egyszerre csak egy más látogató szállásolt be Bryanston-squarebe, bizonyos Carlo dal Mezzio gróf. A mi a gróf korát illette, már jóval túl volt az első ifjuságon. Jó ötvenes lehetett, még pedig: olasz ötvenes, ami a mi hatvan évünkkel ér fel. Az arca meglehetősen megviselt volt, mely ráncokkal, és hangjában volt valami fájdalmas, a mit a szegény Emelin nagyon bizalmat-gerjesztőnek és vonzóknak talált. A gróf, egykor Mazzininek volt barátja, és vele sok nemes, de többnyire eredménytelen törekvésben és küzdelemben osztozott. Igen fegyelmezett értelemmel bírt, és finom érzékkel minden szép iránt, s más ehhez tartozó tulajdonokkal. Sir Georgeval néhány évvel az előtt egy földközi-tengeri hajó fedelétlen ösmerkedett meg, és egy hetes ösmeretségük szíves meghívással végződött Bryanston-squarebe, azon esetre, ha a gróf Angliában járna. Azzal a szomorú kijelentéssel nyitott be, hogy feleségét egy évvel előbb elvesztette, s elhagyatottságában és szomorú helyzetében nagyon vágyódott régi barátja látátsáa után.

Sir George a házban volt elfoglalva a Home Rule kérdéssel, neje pedig női klubjában a nők politikai jogainak kivívásában fáradozott. Így hát a gróf, ép úgy mint előbb a fiatal rokon, résztint magára, résztint King kisasszony szertemelőtársaságára volt hagyva, a ki utóbbi hasonló esetekben úgy tekintett, mint a család tagja és a ház képviselője.

A gróf rohamosan és egész lélekkel beleszeretett a kisasszonyba. Nem szőtt ugyan róla egy szót se, de a dolog kétségeltelen látszott. Egy pillanatra se vette volna le róla a szemét, ha a szobában volt, és csak úgy szivta magába mindenik szavát, mintha a legmélyebb bölcsesség és csupa költszet lett volna. Evelinnek igen jól esett mindez, szinte boldoggá tette az a gondolat, hogy ez a szürke hajú ember, a ki mintha csak most lépett volna ki, meglepően, egy régi lovagkép keretéből, a napfényben Itália, a szerelem és ármány földjének emlékeitől körülragyogva, — ime szerelmes ő beleje, ép úgy, mint ő abba a másikba, a ki oly kegyetlenül elhagyta és oly hamar el tudta feledni. De remélte, hogy a gróf soha egy szót sem fog neki szólni és csak titokban fogja szeretni, s aztán visszatér hazájába, a hol örökre név fog gondolni, s aztán egyszer majd az ő revalé ajkán hal meg, ép úgy, mint ő feltette magában, annak a másiknak nevé sóhajva halni meg. Hanem, természetesen, a dolog nem így történt. Egy szép délután, mikor a kisasszony növevényei sétálni voltak valamelyik cseléddel és King kisasszony a homályos ebédlő-teremben ült, a most érkezett újságokat nézegette, a gróf — miután néhány percig némán ült mellette — egyszerre megragadta kezét, és méltóságteles, de szenvedélyes hangon szólt:

— «Szeretem Önt ...»

— «Ah!» rebegte a lány, földre ejtve a papírvágó kést.

— «Szeretem ...» — ismétlé amaz — «és azt akarom, hogy nőm legyem!»

Ez rövid, de határozott nyilatkozat volt és tartalmasabb, mint a fiatal lurkónak minden ömlengése, melyeket néhány hónap alatt a szegény Evelinre árasztott, úgyannyira, hogy a lány, bár azt se tudta mért, könyekbe tört ki.

— «Ah!» — kiáltá a gróf, — ez nekem elég. Ön szeret! Tudom, érzem, itt, itt, szívem mondja azt, szívem.» — és itt széles tenyerét erősen szívére nyomta, — «a mely telve van szerelemmel Ön iránt ...»

— «De ...» kezdé a lány.

— «Ön az enyém lesz!» — mondá a gróf határozott hangon. — «A jövő heten egybekelünk és Itáliába utazunk, szerelmem; Itáliába utazunk.»

— «Ah!» — mondá ismét a lány, — «de én egyedül állok az egész világban és még soha, soha se voltam olyan messzire.»

— «Oh! én is egyedül állok», — felelé a gróf tragikái páthosszal. — «Nincs senkim, a ki szeressen, a ki mellettem legyen életem meg hátralévő napjaiban, a ki megszabadítson az egyedül-lét borzalmaíttól ...» — és a lány reá tekintett és látva szürke haját és a mély barázdákat fakó arcán s hozzája gondolva, hogy ez ember egykor Mazzini barátja volt, el kelle hinnie, hogy igazak mond.

— «Egyedül vagyok», — ismétlé a gróf, mélyen sóhajva, — «és szeretem Önt. Legyünk

egy-máséi és sohasem leszünk többé egyedül! Génába megyünk és nagyon boldogok fogunk lenni!...

A lány azt gondolta, hogy némi enyhülést szerez majd az ő szegény kiégett szívének, (ő a magától egész komolyan kiégettnek hitte), Itáliába menni — és grófné lenni, habár csak egy olasz grófné is; és legalább látni fogja az a fiatal lurkó, hogy más emberek — s pláne szürkehajjak és előkelő származásúak, — mennyire szerelmek belé. Szegény fiatal fickó, ő — egy rövid, fájdalmas, — édes pillanatra, — ismét szeretett téged, a mig te bizonyosan azzal voltál elfoglalva, hogy egy más asszonynak (erényed érdekében óhajtuk hinni, hogy az most ép a magad felesége), ugyanazzal a szép szavakkal, mint egykor neki, forró szerelmedről beszélt!...

De King kisasszony nem az a nő volt, a ki férjhez menjen egy férjhez, és az alatt egy másiktól álmódózzék. Ezért hát gyöngéden, de határozottan és egyszer mindenkorra félre tette ifjú szerelmét emlékezett egyik zugába, és oly tekintettel fordult öreg szerelme felé, mely ezt bizonynyal kielégítette, legalább a gróf főleje hajolva homlokukon csókolt és melegen, érzéssel így szólt:

— «Evelin! Ön egy angyal!»...

Nyolcz nappal később már férj és feleség voltak. A kelenyéről Lady Ives gondoskodott, úgy, hogy a 88 font sterling, bár ez alkalomból a kisasszony kivette a postakártyaképzőből, — érintetlen maradt. A grófnak az a terve, hogy a nászutazás haza Génába történjék, utközben több rendbeli megszakítással, örömmel elfogadtatt.

— «Megnézük Páris, szerelmem! — mondá a gróf. — Kirándulunk Fontainebleau-ba, Avignonba, tiz-húsz más szép helyre, és Marsaillettől haza Génáig a vasúttal a földközi-tenger partján utazunk. Oh! nagyon boldogok leszünk.»

Az esküvői szertartás kora reggel ment végbe. Nyolcz órakor már útban voltak Dover felé.

— «Nagyon boldogok leszünk,» ismétlé a gróf, tán már századszor a vasúti kocsi-ban. «Feleségem.» Ezt a szót lassan mondotta, mintha szokatlanul és különösen hangzanék füleinek a saját hangja. «Ma este még a Boulevardon ebédelünk, s aztán egy szép sétát fogunk tenni a Rue de Rivolin. Az angolok szeretni szokták ezt a helyet.» Vigan kacagott. Egészen vidám, — szinte pajkos volt. Dal Mezzio grófné egészen boldog asszonynak érezte magát.

Angolból Ifj. Szász BÉLA.

(Folytatása következik.)

A MILLIÁRDOSOK.

Közelebb általános feltűnést keltett Astor Vilmosnak, az amerikai Krózsának végrendelete, melyben 750 millió frankra rugó vagyonáról intézkedett, pedig ez időszert Astornál még sokkal gazdagabb emberek is vannak, kiknek óriási kincseiről még fogalmunk sem lehet. Mostanában a világ leggazdagabb öt embere Amerikában él, hol legfeljebb öreg atyjuk szerezte az első milliót. Európában csak egyetlen egy ember van, ki velük a versenyt némileg megállja. Az érdekes névsor a következő:

Név:	Téke milliókban	Évi jövedelme
Jay Gould, amerikai	1375	70,000,000
J. W. Mackay	1250	62,500,000
Rothschild Londonban	1000	50,000,000
W. Astor, amerikai	750	37,500,000
Vanderbilt	625	31,250,000
J. P. Jones	500	25,000,000

Ezen milliárdosok után a 4-3 száz, de különösen

a száz milliósosek száma folyvást szaporodik. Éjszaka Amerikában addigél már tizenötven vannak.

Ama divatos felfogás nyomán, mely szerint milliósoknak csak azt tekintik, a kinek legalább egy millió font sterlingje, vagyis tizenkét millió ezüst forintja van, a milliósosek listjára országokra felosztva a következő:

Angliában van	200
Egyesült Államokban	100
Németországban és Ausztria-Magyarországban	100
Franciaországban	75
Oroszországban	50
Indiában	50
Más országokban	125
Összesen	400

Ezen összeállítás tiz év óta kilencz százalékkal emelkedett, míg ugyanazon országokban a pauperizmus 1 százalékkal alább szállt.

A GÖRÖG KIRÁLYI PÁR EZÜST LAKODALMA.

Görögország uralkodóját, ki I. György név alatt 1863-ban foglalta el a trónt, az utóbbi időkben nagy veszély fenyegette, mivel a király az ország anyagi tönkrejutását megelőzni óhaj-

GYÖRGY, GÖRÖG KIRÁLY ÉS NEJE, OLGA KIRÁLYNÉ.

ván, abszolútisztikus hatalommal bocsátotta el a Delyannis-miniszteriumot, melynek a parlamentben kétségtelen többsége volt. Sokan a királyság bukását jósolták ennek következményeül, a minthogy György elődje: Ottó is 29 éves uralkodása után volt kénytelen trónjától megválni. A görög hadsereg azonban hí maradt uralkodójához s az új miniszterelnök, Trikupis, erélyével és tapintatosságával kieszközölte azt, hogy a rendkívüli válság teljes békében folyt le s ma ismét szilárd politikai viszonyok uralkodnak Görögországban. Ezt a politikai békét legújában még inkább megszilárdította a görög királyi pár ezüst lakodalmá, mely okt. 27-én nagy ünnepességek közt folyt le.

I. György, ki tudvalevőleg a dán király fia, 1867 okt. 27-én vezette oltárhoz rokonát, Olga Konstantinova orosz nagyhercegnőt, kivel azóta boldog családi életet él, melyből öt fia s két leánya származott. A legnagyobb fia, Konstantin trónörökös, nem rég, 1889 okt. 27-én, vette nőül Zsófia hercegnőt, a német császár nővérét.

Az ezüst lakodalmó évfordulóját a görög királyi pár épen a politikai nagy átalakulásra tekintettel, lehetőleg csendes családi körben akarta megülni s csak két magas rangú vendég ígerte meg előre látogatását: az orosz és dán trónörökösök. Az idegen hatalmak azonban, melyeknek uralkodóival a görög királyi pár szoros családi összeköttetésben áll, tünnetleg külön üdvözlő hajórajukat küldtek Athénbe erre

az ünnepre, a francia, olasz és angol hajóhadak már jó előre megérkeztek s ezek példája lelkesítőleg hatott a görögökre is, úgy hogy csakhamar egészen társadalmi úton oly fényes ünnepi tünnetések támadtak, melyek épen nem állanak más ünnepnek mögött s sokkal lelkesítőbben folytak le, mint az 1888 okt. 31-én tartott hivatalos ünnep, a király trónraléptének 25-ik évfordulója alkalmából. Ha ezek a tünnetések esetleg Tripukis ügyes diplomáciai működésével állanak összeköttetésben, az eredmény méltán dicséri mesterét, mert a görög uralkodóház ez által a görög közvéleményben nagyon nagy tért foglalt el s állása még jobban megszilárdult.

EGYVELEG.

* Nagyon költséges utakat tesz Vilmos német császár az állam terhére. Bárhol száll meg, a konyhaszereket s asztalmeneket, még a díszítő virágokat is, Berlinből küldik hozzá. Nemrég egész külön vasúti vonat vitte vissza Berlinbe ezeket a holmikot Koblenzből s a Metz közelében levő Urville kastélyból és pedig használatlanul, mivel a császár lemondott a látogatásról s nem tartotta meg a katonai szemléket. Maga a bor három kocsi tölött meg s 48 börtáska volt tele mindenféle boros poharakkal.

* A cholera hatása az amerikai Egyesült-Államokban abban nyilvánul, hogy a legutóbbi pár hónap alatt az ottani patent-hivatalban 1142 cholera-ellenes szerre kértek szabadalmat.

* Az orosz czárnő díszruhája, melyet csak egyszer, a koronázás alkalmával használt, 30,000 frtba került; az ezüst himzékekkel megrakott szulit most az állami muzeumban őrzik, mint történelmi nevezetességet.

* A szilőztetésnek legelőkeltebb módja Japánban divatozik. A japáni ugyanis rendszeren minden reggel kiemeli házána homlokfalazatát az utca felől, hogy szabad levegőt nyerjen.

* Bor-muzeuma van a luxemburgi nagyhercegnek Biebrich nassau városban. 1706 óta csaknem minden évből van itt régi rajnai bor, némelyik az eredeti régi hordóban.

* Pasteur hetvenedik születés napjára, mely a jelen év december 27-én lesz, egy Jacobsen nevű dán sörgyáros emlékrémet készített, hálából a nagy tudós érdemei iránt a sörgyártás tökéletesítése körül.

* Hajóhad ezüsből. Az edinburghi hercegnek már 50 ezüst emlékül és tiszteletből.

* Tíz óras nap létesítését sürgeti több amerikai. A tizedes rendszert itt is alkalmaznák oly módon, hogy a napot 10 órára, minden órát 100 első perczre osztanák, melyből 10—10 egy-egy decid volna; egy első percz 10 másod perczre s ez 10 pillanatra osztatnék fel. Már is készítették ily szerkezetű órát.

* Csetevájó zulu királyról beszél Wolsley lord, hogy midőn megadta magát, több száz feleséggel jött hozzá, de ő csak hármat engedett vele menni a Fokváros mellett egy szigetre. Folytonosan több feleséget kért, de hiába. Midőn Wolsley Angliába készült menni, megüzente neki, hogy ha már mást nem tehet, cseréltesse ki jelenlegi három feleségét újakkal.

* Óriási harang. Párisban a Montmartren levő Szent-szív templomban 500 mázas harangot állítottak fel. Az óriási harangot Anceyben (Savoja) öntötték s hangját egész Párisban lehet hallani. A kreml nagy harangon kívül, mely 4320 máza súlyú, de nincs használatban, még csak a kolni dom 523 mázas u. n. császár-harangja nagyobb ennél.

* A gyakorlati emberek hazájában, az Egyesült-Államokban, egy házasság közvetítő intézet már azt is hirdeti, hogy intézetében külön «magán lelkész» tart, hogy a közvetítése által megismerkedett párok azonnal egybekelhesenek.

* Pianograph nevet adott egy párisi feltaláló új készülékének, melynek segítségével a zongorajáték rögtön magától leiratik. A billentyűk hátsó végén alkalmazott pászkaták, melyek egy mozgásban levő papírral bevont tekerésre jegyzik fel a billentyűk mozdulatait.

A MAGYAR SZINÉSZET KOLOZSVÁRI ÜNNEPE.

Alig múlt két hónapja, hogy Kolozsvárt az erdélyi magyar színészet száz éves jubileumának megünneplésére az erdélyi részek kiváló embe- reből egy bizottság alakult s mire e sorok olvasóinknak kezeibe jutnak, már lezajlott a jubileumi ünnep is, méltóan ama napok jelentőségéhez, melyek a magyar nemzeti közmozulódás történetében mindig kegyelettel s előszereléssel lesnek emlegetve.

A kolozsvári ünnepélyek főmozzanatai voltak első sorban annak a régi főúri palotának: a gróf Rhédey-féle háznak emléktáblával való megjelölése, melynek falai között az első magyar színtársulat hajlékot talált, s a szokásos dísz- ebéd után a jubiliáris díszelőadás a kolozsvári nemzeti színházban, mely fölépülését, s ebben a nemzeti színészet állandósítását azoknak a derék úttörőknek köszönhetjük, kik, szellemi és anyagi áldozatoktól vissza nem riadva, a leg- nehezebb időkben apostolai- vá szegődtek a nemzeti színészetnek és fölélesztvén, folyton ébren is tartották annak szeretetét. De kegyelettel áldozott az ünnepélyek során az erdélyrészi társadalom Kátona József, a legnagyobb magyar drámaíró emlékének is, kinek születésnapja, — a sors szeszélye, vagy talán új- mutatója következtében, — épen az erdélyi magyar színészet első fölépésének napjára esett, 1792 november 11-ére.

Egykori hírlapokban olvasuk, hogy «Bánk bán» tragédiája, mely 22 évvel később Kolozsvárt került színre először, meglehetősen hideg fogadtatásban részesült, s csak a későbbi, izlésben tisztultabb nemzedék kezdte méltányolni szépségeit.

Am a magyar nemzeti szín- művészetnek is csak évtizedek alatt sikerült arra a magaslatra emelkedni, s azt a közelismerést kivívni, a melyben ma áll.

Költészet és művészet közös sorsa van abban, a mi 1792 november 11-iktől, a magyar színészet és a nagy drámaíró közös születésnapjától máig történt.

A kolozsvári díszelőadás a multak történetéből mutatott be néhány jellemző részletet. Első sorban előképeket Körner «Zrínyi»-jéből, melyet 1821-ben az állandó színház megnyitásakorokori néme- sek játszottak, pompás dísz- ruhában, buzditó példát akarván adni a színészet pártolására; akkoriban jelmezeiket a színháznak is ajándékozták. És most ugyanazon főúri családok ivadéai szerepeltek az említett előképekben, a színészet hivatása méltánylásának és annak kivívott sikerei előismerésének jelölésére. E képletek rendezésében a legnagyobb buzgalmat gr. Béli Ákosné és Bethlen Bálint gróf fejtették ki, maguk körül toborozván az erdélyrészi arisztokrácia több tagját a részvételre.

Magá a kolozsvári színtársulat be az akkori idők egyik kedvelt vigjátékát mutatta be a díszelő- adáson «A jártas-költés völegény», a maga ósdi nyelvezetével s ezenfölül egy alkalmi darabot: «Száz év előtt» cizimel, melyben az úttörők és kezdeményezők szerepelnek. E darabot dr. Ferenczi Zoltán írta, ki ahhoz a visszaemlé- kezéshez, melyet az erdélyi színészet száz éves történetéből mai számunk közöl, sok becses adatot szolgáltatott, s a kitől voltaképp a száz éves jubileum eszméje is eredt, a mennyiben ő hívta fel az évfordulóra a társadalom figyelmét egyik kolozsvári napilapban.

Bemutatjuk mi is e két darab néhány érde- kes alakját, korhú és jellemző öltözékekben. A

színészet akkori két legfőbb pártfogóját a «Száz év előtt» cizim alkalmi színműben a kolozsvári társulat két elsőrendű tagja ábrázolta. E. Kovács Gyula Wessely Miklós báró, az áldozatkész hazafi, — Szentgyörgyi István gróf Bánffy Miklós főkirályi személyesítője volt. A színház ifjabb tagjai közül K. Gerő Lina Bajkó Teréz, Maróthi Margit Fejér Rozáliát, az első színtársulat kedvelt nőtagjait, Megyeri Dezső Fejér János és Gál Gyula Jancsó Pál régi színészeket ábrázolták.

A «Jártas-költés völegény» két kecses nőszereplőjének képét is közöljük. Szerémi Gizella volt e vigjátékban Karolin, s Dely Emma Henriette.

A kegyeletes megemlékezés főemelő hatásán kívül maradó emléke is lesz talán az ünnep- rendező bizottság működésének, mert az a századik évforduló alkalmával az ország kormányhoz is fölrítatot intézett, kérve az erdélyi színészet állami támogatásának olyatén biztosí- tását, mely azt minden rázkódástól mentesítse. A kormány jóindulattal fogadta a végleges állan-

Dunykó fényképe alapján rajzolta Csorna Károly. A KOLOZSVÁRI NEMZETI SZÍNHÁZ.

dítását tervét; a minek egyik jelölő tiszteletdíjat utalványozott az erdélyi színészet történetének megírására. A bizottság e munkával dr. Ferenczi Zoltánt bízta meg, s az ő szakavatottsága művelődéstörténetünk irodalmát bizonynyal egy derék munkával fogja gyarapítani.

MAGYAR FESTŐK ÚJABB MŰVEL.

A magyar főváros műgényeinek fejlődése közepette sokig kellett érezni hiányát a műkereskedés- nek, mert mihelyt valami finomabb művészeti tárgyra volt szükség valakinek, csak külföldről szerezhetta be. Most már a műkereskedések lassan- kint szaporodnak. A képművészetek biztos keres- kedéseit azonban hiába keressük. Ha műértéki fest- ményt, szobrot szeretne valaki venni, a műcsarnok pedig zárva van (a mint zárva szokott lenni az év legnagyobb részén) nem tudja, hova forduljon. Egyik-másik boltban — még leginkább könyvkeres- kedésekben — akad véletlenül, egy-két képkeres- kedést is rendeztek be, de ezekben nagyon keves- becű dolgokhoz juthat a közönség. Idegen ha

Budapestre jön és magyar művésztől szeretne emléket vinni, nem tudja, hová forduljon.

Pedig az ilyen műkereskedések ébren tartják a közönség figyelmét a művészet és művészek iránt, emelik a vásárlási kedvet. Külföldi nagyobb váro- sokban valóságos állandó tárlatok ezek, a hol min- den nap sok közönség fordul meg.

Nálunk most szervezkedett az első magyar műke- reskedés. Kókai Lajos könyvkereskedő tavaly kezdte meg, hogy jónévű magyar festők képeiből egy-egy kis gyűjteményt tartott készletben boltjában. Nem- sokára kiderült, hogy a közönséget érdekelték a képek, örömet vettek, a festők közül is mind többen küldtek műveket. Egy év alatt a készlet annyira fejlődött, hogy Kókai külön helyiséget rendezett be a festmények számára a Károly-utczában az evang- gymnasium épületében s egy terjedelmes illusztrált katalógusban is bemutatja a tárlatában levő fest- ményeket. Kókai törekvése, hogy műkereskedése a hazai festők állandó képiállítása legyen. Minden mű elfogadásánál az a feltétel, hogy oly magyar művésztől eredjen, kitől a mű- csarnokban már volt kiállítva festmény.

Az illusztrált listám, — mely egész album alakú, — sok ismert nevet sorol föl. Aggházy Gyula, Brodszky Sándor, Grosz Béla, Holló Zsigmond, Kacziány Ödön, Konek Ida, Kubányi Lajos, Manheimer, Mesterházy Kálmán, Molnár József, Nagy László, Neogrady Antal, Pálly Czelesztin, Spányi Béla, Szobonya Mihály, Tahy Antal, Telepy Károly, Than Mór, Tölgyessy Arthur, Ujváry Ignác, stb. mind jóhangzású nevek.

Aggházy Gyulának «Komoly kérdés» festménye a műcsar- nokból ismeretes már. Arnyas fák alatt a kert sávján kerek- szül tünzött a legény a lányhoz azt a komoly kérdést, mely fölött annyira elgondolkozik most. A szerelmes pár körül a lom- bok közt átszűrődött világosság emeli az idylli hangulatot. Ugyancsak Aggházy festményei közül mutatjuk be még a «Zi- gánylányt», mely a sablon- szerű cigánylányok helyett réa- lizmussal és hűséggel festett cigánylányt tüntet föl, a mint elmélázva ül a tűzhely mellett.

A tájképek közül Tölgyessy Arthur és Mesterházy Kálmán egy-egy festménye legyen a mutatóvány. Mind a kettő a viz- parti részeket szereti festeni. Tölgyessytől «Napkelte», Mes- terházytól pedig «Őszi alkony» a két művész kedvelt motívumainak vonzó és kellemes feldolgozása.

OLGA, WÜRTEMBERGI KIRÁLYNÉ.

Csaknem egy évvel ezelőtt halt meg Károly württembergi király s most október 30-án követte őt hátrahagyott özvegye, Olga királyné is, ki már férjének halála előtt is betegeskedett s azóta csaknem állandóan betegen élt a Boden-tó partján levő Friedrichshafen nevű várkastélyá- ban. Halála, mivel már 70-ik életévét is betöl- tötöte, folytonos betegeskedése miatt nem volt váratlan s az öreg nő, ki ősszinte vallásos biza- lommal látta annak közeledését, halála előtt néhány nappal egyenkint vet becsüt környe- zetétől, kik közt több a messze távolból kereste fel a haldoklót.

Mert az elhunyt királyné maga is a messze- távolban, Szent-Pétersvártól született 1822 szept. 11-én. Atyja az Európa történetében oly nagy szerepet játszott Miklós orosz czár volt s anyja Sarolta porosz hercegnő, I. Vilmos német császár nővére. A boldogult ennélfogva a mai orosz

czárnak nagynénje s a német császárnak ősnénje volt. Az előkelő családi összeköttetéshez járult még a természetnek az az ajándéka, hogy a hercegnő ritka szépségű és valóban nemes lelkű hölgy volt. Arczépeie és szobrai egy időben nagyon elterjedtek voltak s legújabbban is föllemegették, hogy István főherceg magyar nádor is elkészítette a szép orosz hercegnőért. Olga hercegnő 1846 július 13-án ment nőül Károly württembergi herceghez. Házasság életük gyermektelen maradt s a hercegné és későbbi királyné az árva és szegények gyámolításában keresett kárpótlást.

Igen sok jótékony intézetet alapított és gyámoltott új hazájában, egy némelyeknek, különösen a hivatalnokok és katonatisztek leányárvái számára létesített alapítványi háznak, egyenesen ő volt a kezdeményezője. Buzgó pártolója és gyámoltója volt továbbá az irdalomnak, zenének és a képzőművészeteknek.

Életének utolsó éveit nem voltak kellemesek. Atyjának büszke természetét örökölte, zokon vette férjétől, hogy a német-francia háború alatt ő is csatlakozott a poroszokhoz s a német császárnak mintegy vazallusává lett. Később férjének betegkedései és sajátosságai gyengeségei, melyek többek között spiritiszta szédülégek áldozatává tették, nagyon elkeserítették.

Temetésére eljött még élő testvére, Mihály orosz nagyherceg s számosan az előkelő rokon-ság tagjai közül. A gyászszertartás a keleti görög

Olga, özvegy württembergi királyné.

egyház eljárása szerint történt, melynek Olga királyné haláláig híve maradt, a miért itt messze nyugot egyik előkelő városában, Stuttgartban, mindenkor volt egy páros orosz pópá, s az orosz udvar is iránta való tekintetből külön orosz követet tartott a kis württembergi udvarnál. Most már valószínűleg rövid idő alatt megszűnnek ezek is, s csak a történelem fog megemlékezni arról, hogy egyik hatalmas fehér csárnak leánya itt messze földön nyugossa örök álmait.

HARRISON BENJAMINÉ.

Az amerikai Egyesült-államokban épen most dől el az elnökválasztás, mely négy évi ciklusokban a nagy köztársaság minden részében rendkívüli izgatottságok között szokott lefolyni. A jelenlegi választási zajt egy rendkívüli körülmény szokatlanul szelidde és bizonyos tekintetben engesztelékeny hangulatúvá tette. Ez a körülmény, hogy az egyik elnökjelöltnek, ki egyuttal a köztársaság jelenlegi elnöke is, Harrison Benjaminnek köztiszteltben álló neje halálos beteg volt, s kevéssel a választás előtt, okt. 25-én meghalt. Nem érdektelen föllemlíteni, hogy az ellenjelölt, Cleveland, ki Harrison előtt volt elnök, a chicagói világiállítás megnyitására nem ment el csupán azért, mert ellenjelöltje ott meg nem jelenhetett neje halálos betegsége miatt, s hogy e nő halálakor ez az ellenjelölt az első egyike volt, ki őszintén fejezte ki sajnálatát a gyászeset felett, a mint hogy Harrisonné haláláról az egész köztársaság mély részvétellel értesült s Európából is igen sok kifejezték részvételüket, köztök Viktória angol királynő is.

Az elhunyt nő valóban kiváló jelenség volt. 1834 június havában született Ohio állam Oxford

városában, hol atyja, dr. Scott, egy női gymnázium igazgatója volt. Már mint tanuló megismerkedett férjével, ki akkor kezdő ügyvéd volt s 17 éves korában nőül menyén hozzá, a messze nyugotra vándoroltak ki szerencsét próbálni. A Harrison-pár élete kezdetben küzködés volt s csak a polgárháború után, melyben Harrison magát kitüntette, vált helyzetük türethetővé. 1881-ben Harrison, ki tábornoki ranggal folytatta az ügyvédséget, Indiana államból szenátorá, azaz az Egyesült-Államok felsőházának tagjává választották meg. A szenátusban ebben az időben nagyjából milliószámok voltak, kik Washingtonban pazarfényű nyílt házat tartottak, mely példát a szerény anyagi viszonyok között élő Harrison nem követhette s mindamellett nejenek szeretetreméltó jellege s társadalmi ügyessége csakhamar az ő egyszerű szalonjukat oly nevezetes politikai központtá varázsolta át, hogy a milliószámok is előszeretettel keresték az fel. Csaknem határozottan mondható, hogy Harrison elnökké választásának nagyrésztben kiváló neje szeretetreméltóságának köszönhető. A «Fehér ház»-ban, az amerikai elnökök bires hivatalos lakában szintén népszerűek voltak Harrisonné estélyei, azonban általános sajnálkozásra, az utóbbi időkben tüdővész támadta meg a derék nőt s hosszas szenvedés után, életének 58-ik évében, e baj áldozata lett.

A KHOLERA HAMBURGBAN ÉS BUDAPESTEN.

Nem egészen két hónapig tartott a kholera dühöngése Hamburgban s ez idő alatt csupán a hivatalosan megállapított halottak száma egyenlő volt egy kis város lakosságával s e mellett a hatalmas kereskedő város forgalma és élénksége teljesen szünetelt. Mindenki, ha csak tehette, elhagyta a szerencsétlen helyet s a félmilliót jóval meghaladó népesség dacára csak úgy kongottak a még nem rég is élénken nyüzsgő utcák. 1842 óta, midőn a város nagy részét hatalmas tűzvész pusztította el, nem volt ily nagy szerencsétlenség Hamburgban, s mint akkor, most is jó hosszú idő kell, míg a város a csapást kiheveri.

A város pusztulásának egyik jele a hajó-forgalom csökkenése. A kholera előtt naponként számos tengeri hajó és vasút hozta ide az embereket, kik mint üzletemberek vagy kíváncsiak jöttek ide; volt oly idő, midőn csak a Hamburgból Amerikába utazók száma naponként több száza rugott. Ma a kíváncsiak más szerencsésebb kikötőket kerestek fel, sőt nagyjából részben jöveve halasztják tervüket, mivel az amerikai sem látja szívesen az Európából jövő embereket s a tengeri hajók egymásután csaknem üresen hagyják el a kikötőt. A közegészségügyi óvó intézkedéseket mind a mellett szigorúan megtartják s ennek köszönhető, hogy a legnagyobb forgalommal bíró «hamburg-amerikai postahajózási társaság» hajóin az utolsó hat hét alatt csak öt gyanús megbetegedés s egy haláleset fordult elő. Minden eltávozó hajót gondosan fertőtlenítenek s hatósági felügyelet alatt boesátanak utra.

Ezeket az óvó intézkedéseket mutatja be egyik képünk a hamburgi vasúti állomáson s egy másik rajzunk hasonló jelenetet tüntet föl a budapesti indóházból. Lényegileg mindkét helyen ugyanaz az eljárás. A csomagokat átvizsgálják, nincsenek-e tisztátlan rongyok vagy más bacillust könnyen terjesztő, avagy egészségétlen tárgyak. Ezeket egyszerűen eldobozzák, esetleg el is égetik, s a csomagra reálisztik az orvosi bizonyítványt. Az utazók is vizsgáláson mennek át. Orvosok, kiket a karjukra kötött veres-kereszt szalag tesz ismertessé, a várótermekben vagy a pályaudvar más helyein vizsgálják meg, — természetesen futólagosan, — az utazókat, a mennyiben szükségét látják, karbolodatot fecskendeznek reájuk s azután kiadják az engedélyt az utazásra. Budapestben minden elutazó ember a hajó vagy vasút állomásánál az orvostól egy aláírásával ellátott nyomtatott cédulát kap «Egészséges» felirattal s mivel e nélkül senkit sem engednek fel mostanában a vasútra, a várótermeket és csarnokokat ily cédulákkal díszített kalapú emberek lepik el. Késztelen, hogy mindez inkább a

nagy közönség megnyugtatóására szolgál, mivel alapos fertőtlenítésről élénk forgalom mellett alig lehet szó, s a kholera-betegségnek jelenségeit az orvos azonnal az arcvonásokból megítélni nem tudja. Mindamellett még az a hivatalos eljárás is sok esetben hasznos és a ragályos baj elterjedését más városokba megnéhezíti.

Úgy Hamburgban, mint nálunk újabbban megtesznek minden lehetőséget, hogy a veszélyes baj ne terjedjen s a betegek elkülöníttessenek. Orvos és ápoló, az utóbbiak között számos tanult ápolónő, elegendő számmal van mindenütt. Valóban ennek a nagy gondnak lehet részben tulajdonítani, hogy a kholera nálunk nagyobb arányokban nem pusztít, sőt tetemesen apad, s Hamburgban szünőfélben van már s mai napság napjában alig egy pár ember hal meg, holott a betegség kezdetén mindig jóval felülhaladta a halottak száma a százat e kikötővárosban. Az óvó intézkedéseket sok tekintetben csaknem neveléses részletelig is kiterjesztették, így például a pékek hirdetik, hogy a sütésnél csak forrált és dezinficiált vizet használnak.

Harrison Benjamin, az észak-amerikai Egyesült-államok elnökének neje.

A nehéz napok alatt Hamburgban csaknem minden emberi erőt a kholera vett igénybe. A hatalmas forgalommal bíró városban volt idő, midőn a hatóság minden nyilvános kocsi és jároművet lefogalt s még akkor is előfordult az, hogy nem volt elegendő szállító eszköz, mely a halottakat a temetőbe vitte volna s így a szegényebbek koporsóit tömegesen rakták be oly nagy zárt koscsikba, melyeket rendszeresen butorszállításra szoktak használni. Ma már ennek is vége s rendezőbb állapotok vannak. De a pusztító ragály utóhatásaként megjelent a nyomor, s a hatóságnak új gondot adott. Ezer és ezer ember jutott inségbe, mivel a forgalom csökkenése a kenyérkeresetben akadályozza, ezer és ezer szegény özvegy és árva szaporítja a koldusok számát. Hamburg, a gazdag kereskedő város, most maga is jóformán alamizsnára szorult. A németek sok ideig nem is gondoltak ily eset lehetőségére, most azonban Henrik porosz herceg kezdeményező szép példájára Németország minden részében megindították a gyűjtéseket a kholera-járvány miatt szenvedő szegények számára, s már is igen szép eredménnyel.

Láthatjuk azonban, hogy a kis kholera-kommbacillus, melyet szabad szemmel látni nem is lehet, mily rettenetes ellenfél s mennyire képes egy oly hatalmas várost is, minő Hamburg volt, alig egy pár hét alatt megnyomorítani. Szomorú példa ez a mi fővárosunkra, hol szintén felütötte fejét a rettenetes járvány s bajaink között csak az vigasztalhat némileg, hogy ez a néhány hét, mely idő alatt a kholera Hamburgból ideterjedt, kézelebb hozott bennünket a télhez, a kholerajárvány természetes ellenségéhez.

UTASOK ÉS PODGYÁSAIK ORVOSI MEGVIZSGÁLÁSA A BUDAPESTI KÖZPONTI INDÓHÁZBAN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Zempléni Árpád költeményei. (1884—1892).

Harmadik bővített kiadás. Budapest 1893. Habár újabb költészetünkben hiányoznak is azok a nagy alakok, kik a közelmúltban bérczóriások gyanánt emelkedtek ki kortársaik közül, költészetünk átlagos színvonala ma mégis jóval magasabban áll, mint ezelőtt még 25—30 évvel is. Magasabban áll különösen forma tekintetében, melyre főképp Arany János utólráhatatlan tökélyű művészete és Szász Károly gazdag műfordítói munkássága volt hatással. Ma már a nyelv és verselés annyira ki van művelve, hogy nem azon csodálkozunk, ha valamely költő nagyon jól, hanem inkább azon, ha rosszul versel; de épen a verselési könnyűség elég sok közepeszerűségnek biztosít kisebb-nagyobb sikert. Zempléni Árpád kötetének azonban már első kiadásakor éreztük, hogy itt nem egy remiszenczenciákból élősködő s a tartalmatlan ürességet csillogó külsővel takaró poétával, hanem valódi költővel van dolgunk, kinek bár van számos fogyatkozása, ki az életet és világot sokszor ferdítő, sőt torzító szemüvegen át nézi, de azért igaz költői lélek szól belőle, és saját lelkének forrásából merít. Költeményei egy rövid év alatt harmadik kiadást értek s az új kiadás, mely 50 újabb verssel bővült, költői fejlődését is bemutatja. Ma már elmondhatjuk, hogy hozzá fűzött várakozásunkban nem csalódtunk, tehetsége folyvást fejlődik, izmosodik. Költészetének alapszíne most is sötét, de ez egyéniségből folyik, valamint az is, hogy minden ízében korának gyermeke, tele meg hasonlással, kételkedéssel, hitetlenséggel. Azonban hitetlensége sem az a divatos nyegleség, a melylyel sokan maguk előtt tetszelegnek, sivar kedélye pusztá harcmező, melyen az önmagával vívott nehéz harcok véres nyoma látható. Őszintén ohajtjuk, hogy ez a letipor mozgó újra kizöldüljön s a sírokat virág borítsa el. A kötet újabb költeményei közül kiemeljük az «Édes anyám, mit örökölsz tőlem», «Jó barátok», «Mari», «Reménytelen», «Őszi felhő», «A titok» és «Kibékülve» címűeket; az utóbbit, olvasóinknak, kik Zempléni Árpádot már több szép költemény után ismerik, alább be is mutatjuk. A kötet ára csak 50 kr.

Kibékülve.

Nem gondolok reád haraggal.
Nem bánt a vesztesség.
Ábrándjaim derült szelidek,
Mint a gyermek-mesék.
Előttem a régmúlt kitarva,
Öröm virul e szép határba,
Arcon, rózsán harmat remeg
S befényli a tájt szellemed.

Elkárhózt szívvel bolyongtam
Keresztül a hazát,
Úzott nyomor, dicsvágy hevített,
Tépett, húzott az ág.
Szegény valék és ismeretlen,
Egy akarat, mely tehetetlen,
De tenni vágy, útnak ered:
Ekkor találkoztam veled.

Én megszerettelek, S te engem?
Bizony ma sem tudom.
Én csak eljártam házatokhoz
Szerelmesen, vakon.
Szavad, nézésed, tisztá lelked,
Tudtam, lesújtott és emelhet.
Ne kérdeje kit szerencse ért,
Meddig lesz boldog és miért?

Talán szeretted. Oh, ne mondd meg
Halálomig, ha nem.
E boldog év tündér-regéje,
Ez emlék mindenem.
Nem fáj, hogy a más nője lettél,
De fájna, hogy sosem szeretted.
Ne vedd el legszebb álmomat,
Ilyent a sors már így sem ad!

Nem gondolok reád haraggal.
Mért bántsam a napot?
Hogy nekem is följöjt, le is ment,
Mégváltott s elhagyott?
Tört szemmel, hervadó ajakkal,
Szívd kiéghet, fényed elhal,
De nálam emlékl marad
Egy mosolyod, egy sugarad.

A «Budapesti Szemle» novemberi füzeté érdekes és változatos tartalommal jelent meg.

A költemények sorát Vámbéry Armin nagyérdéki cikke nyitja meg: «Az európai műveltség jövője Indiában.» Ezt «A kath. klérus sereglme 1848 előtt és után» című közlemény negyedik része követi. Besztha Károly a nőnevelésről értekezik. «Egy osztály miniszter emlékirata» címen pedig Hasner Lipót, az új Ausztria egyik jelentékeny szereplőjének, a kiegyezés utáni idők kultuszminiszterének emlékiratáról olvasunk ismertést. A füzet szépirodalmi

költeményei: Kozma Andor «Szeretni kell» című költeménye, Vargha Gyulától Heine «A lelki jegyesek» című költeményének fordítása, s Alarcon Péter spanyolból áttüzetett elbeszélése, az «Angyalok kara» címen. Az utolsó lapokat az «Ertesztő» rovat foglalja el. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 ft.

A Franklin-társulat naptárai. A Franklin-társulat az 1893-ik évre is kiadta naptárait, melyek évek hosszú sora alatt annyira elterjedtek az országban, hogy mindeniknek megvan a maga törzsközönsége. Változatos tartalom, sikerült képek és tetszetős kiállítás különbözteti meg e naptárakat.

István bácsi naptárától a 38-ik évfolyam jelent meg most. Majer István jelenlegi címzetes püspök alapította, kinek arcképe is közli épen most, s Kóhalmi Klímstein József tanár szerkeszti. Az elmúlt év eseményeiből, a koronázási jubileumról, a pápa püspöki jubileumáról, az új herceggprimásról közöl leirásokat és képeket, ismerteti a budavári Mtyás-templomot, s olvasmányai közt vegyessen találni életrajzokat, elbeszéléseket, költeményeket, ismeretterjesztő és mulattató cikkeket. Tartalma a következő szakaszokra oszlik: I. Az erkölcsi világ. II. Gazdák és gazdasszonyok naptára. III. Népevelők naptára. IV. Tor. énetiek. V. István bácsi a hazában és a nagy világban. VI. Művészet és műpar. VII. Tréfák mezeje. Adomák. Ára füze 50 kr.

Protestáns új képes naptár, 39-ik évfolyam, szerkesztett legifj. Szász Károly. A protestáns világban sok érdekes közlemény van, s adja a protestáns egyházi és iskolai tisztá névtárát is. Tartalma: Révész Bálint eltrajza arcképpel és a debreczeni kollegium képével; Kiss Áron püspök arcképe és eltrajza. Az énekes könyvek reformjához, Erdélyi Páltól; Baltik Frigyes evang. püspök (arcképpel), Szász Károlytól. A reform. egyház híveinek szaporodása, Vargha Gyulától. A Kárvin városáról (Genfrol, képpel) Szabolcska Mihálytól. A budapesti skót miszsiórol, Balogh Elemértől. Gönczy Pál (arcképpel). Az 1791-iki 26-ik törvényeink (az idén összeült két protestáns egyházi zsinat alkalmából, több arcképpel). Comenius Ámos János (képpel). A háplán szerelme, elbeszélés Forgács Endrétől. Költemények. Ára 50 kr.

Falusí gazda naptára, több szakember közreműködésével szerkeszti Kovácsy Béla, a «Gyakorlati mezőgazda» szerkesztője, számos ábrával. Ez is régi naptár (29-ik évfolyam) és egész tárházat foglalja magában a gazdasági, kertészeti és háztartási tudnivalóknak. Ára 80 kr. — Epen ilyen gyakorlati tartalma a Borászati naptár (20-ik évfolyam), melyet dr. Lónyay Ferenc földmívelésügyi miniszteri fogalmazó szerkeszt. Közli a havi teendőket a szőlőben és pinzeben; a fillokszera írtását, tanácsot ad a kipusztult szőlők újra ültetéséhez, a szőlő-oltáshoz, a peronosporás szőlővel való bánáshoz, stb. Ára 80 kr. — A magyar nők házi naptára, 25-ik évfolyam, szerkeszti K. Beniczky Irma; számos képpel, elbeszélésekkel, gazdasszonyoktól érdeklő tudnivalókkal; jegyzéklapokkal. Ára 60 kr. — Székely-egyleti képes naptár, a központi választmány megbízásából szerkeszti Benedek Elek, 12-ik évfolyam; a székelyföldi törvényhatóságok czimtarával, arcképekkel és életrajzokkal, különféle olvasmányokkal. Kossuthról is több képet ad. Ára 25 kr. — Lidércz naptár, 32 dik

UTASOK ÉS PODGYÁSAIK ORVOSI MEGVIZSGÁLÁSA A HAMBURGI INDÓHÁZBAN.

BUDAPESTI CZÉGEK.

KILIÁN FRIGYES
m. kir. egyetemi könyvtáros,
IV., Váci utca 30.
A magyar, francia, angol és német
irodalom más raktára. — Díszmü-
vek. — A világirodalom remekiról. —
Építészeti és technikai munkák. —
Lakóanyagok stb. 5001

KOLLERICH PÁL ÉS FIAI
első magyar 4969
sodronyszövet-fonat és
szitaárny-gyára
IV., Ferenc József-rakp. 21.
Ajánlja számos kiállításon első
díjakkal kitüntetett gyártmányait

KERTÉSZ TÓDOR
bel- és külföldi
műiparúrok raktára.
BUDAPEST
Dorottya-utca 1. sz.
Kívánatra új nagy képez ár-
jegyzéket bérmentve küld.

CALDERONI ÉS TÁRSA
látászerzők.
Látászerző raktára Váci-utca 30. szám.
Eszközök és taneszközök raktára:
Kis hid-utca 8. szám.
BUDAPESTEN.
Árjegyzék kérésre bérmentve, ingyen.

KÖZPONTI 5000
VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV. TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utca 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindenféle érték-
papírokat és pénznemeket.

HÜTTL TIVADAR
cs. és kir. udv. szállító.
Az ország legnagyobb
porcellán-raktára
BUDAPEST,
Dorottya-utca 14. szám.

SZELNÁR JÓZSEF
UDV. SZÁLLÍTÓ
VIRÁG-CSARNOKA
BUDAPESTEN. 5008

GRÖBER LAJOS
kosár-fonodója,
IV., Kigó-u. 6.
Hangjegytartók
munka-asztalok
stb. nagy választékban.
Képes árjegyzék bérmentve.

SCHOTTOLA ERNŐ
Budapest (Foncière-palota).
Legnagyobb raktár 5016
férfi- és női esőköpenyekben,
gummiczipőkben, csizmákban és nadrágvédőkben stb.

A legkitünőbb magvak
kaphatók 5009
MAUTHNER ÖDÖN
magkereskedésében

!!Nincs többé köhögés!!
MELL- ÉS TUDÓBAJ ELLEN!
Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Novénykivonata.
Egy üveg ára használati utasítással 75 kr.

Toronyórákat
legelőnyösebben, legújabbban és legjob-
ban készíti: 5002
Mayer Károly L.
Órágyára,
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzéket bérmentve.

Egyházi mise
ruhákat és szor-
sok, társulati
szálak, tem-
plomlógók
s legelőnyösebben
áról a legm.
árg. stb. készíti
kiválóan, valamint a ruhák ki-
állítását (monstróziát) GAVORA
József-nél Váci-utca 17. szám.

Fűzet: **BUDAPEST** Fűdkizlet:
Andrássy-út, 23. sz. Koronaherceg-u., 19.

Czukorka 1 doboz 35 kr. **Tea** Egy csomagal
csomag 20 kr. **Tea** 50 kr. kis 25 kr.
Tizenöt év óta legjobb eredménytel
használták köhögés, rekedtség, ka-
tarrhus, hökhurut, náthás (in-
fluenza), szákmellűség, tüdőgyul-
ladás stb. ellen.

!!Nincs többé fejfájás!!
D. Götz
„Migraine-pora“
huszonöt év óta egyedül, ideges,
rheumászerű, sőt gyomorból szá-
rmazó fejfájás ellen a legjobb siker-
rel használtatott, mit több ezer e-
menő köszönetnyilvánítás bizonyít.
Utolsó időben a
MADRIDI UDVAR
és Baross Gáborné ő excellenziája feltűnő er-
edménnyel használta. Egy doboz ára használati utasítással
2 frt. 1 kis próba-doboz 1 frt. Eredetiben kapható Fáykiss
József nagy Kristóf-hoz címzett gyógyszerárban
Budap. stn, továbbá Török József gyógyszerárban,
Király-utca. — Postai megrendelések azonnal eszközöltek.

Münchmeyer C.A. és Tsa
china-ézüst áru raktára.
Képes árjegyzék kérésre bérmentve és ingyen.
BUDAPESTEN
IV., Váci-utca 11.

KÜHNE E.
gazdasági gépgyára Mosonban
Legjobb és legelőnyösebb sorveto-gépek,
már is 12,600 példányban elterjedve.
Mindennemű gazdasági gépek nagy választékban!
Főraktár: Budapest, VI. ker., Váci körút 21-ik szám.

BÜVÉSZET
könyvem egyszeri átváltoztatás után,
már az első napon tartott, még a
legelőnyösebb ember is, feltűnő
keltő bűvészi előadást, előkészít-
let és költség nélkül. A könyv
világíró bűvészek által előadott 80
személyre megjelölt mutatóvált-
talmas s minden mutatóvált rajzok-
kal van ellátva. — A könyv ára bér-
mentve 1 frt. Kívánatos! Ingyen
küldök bárkinek. A bűvészet-
1 személyes oktatást is adok.
Budapest, Kertész-utca 35. sz.
5012
Friedmann Simon.

VÉRTESSI SÁNDOR
udv. illatszertár „Venushoz“ 5007
Kristóf-tér 8. sz. a. Budapesten.
Ajánlja gazdagon felszerelt illat-raktárát, mindennemű angol és
francia illatszereket, hajkenőcs, olaj- és szappan-neműket,
egyedül nagy választékban bel- és külföldi tolette-cikkeket.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

Borászati naptár
1893-ik évre.
Szerkeszti Dr. LÓNYAY FERENCZ,
földművelésügyi miniszter fogalmazó.
XX. évfolyam. **Ára fűzve 80 kr.**
85 krnak előleges (postautalványon) beküldése után a naptár bérmentve küldetik meg.

Tartalom: Naptári rész, naplójegyzetekkel. — I. Szőlészeti és borászati intézmények. — II. Havi teendők a szőlőben és pincében. — III. Vegyes közlemények. A szőlőnevelés honnan lehet beszerezni? — A szőlőnevelés való gyérítő eljárás főbb szabályai (ábrával). — A szőlőnevelés-feszkendők szerkezete és kezelésmódja (2 ábrával). — Gyérítő-munkavezetők. — A szőlőneveléssel kezelt szőlők adómentessége. — Szőlőveszélyek és szőlőoltványokat honnan lehet beszerezni? — Az európai fajta szőlőveszélyek árai. — Az amerikai fajta szőlőveszélyek árai. — A filloxerának ellenálló legjobb amerikai szőlőfajok ismertetése. — A szőlőoltványok árai. — A szőlőveszélyek és használt szőlő-karók szállításánál követendő szabályok. — Mire kell ügyelni a szőlőoltó veszők megválasztásánál. — A szőlő zöldoltása, tekintettel a filloxerának ellenálló amerikai szőlő-fajokkal való védekezésre (5 ábrával). — A sárgaságban (chlorosisban) szenvedő szőlők kezelésére. — Forgassuk-e a homoktalajokat? — Hogyan védekezünk a szőlőragya (Peronospora-Viticola) ellen? — A fekete rothadás, vagy Black-rot nevű szőlőbetegség (3 ábrával). — Új szerkezetű vörösbőr erjesztőkád (3 ábrával). — A bor-fogyasztási és az italnévelési adóról szóló törvények módosítása stb. — A Magyarországon tartani szokott országos (kirakó- s marha-) és hetivásárok jegyzéke. — Naptári értesítő.

A fogak ápolása! A fogak ápolása! A fej ápolása! A fej ápolása!
Calmusin fog- és szájviz. Egyedüli szer, mely a fogfájást rögtön megszünteti. A szájbűzt eltávolítja. Sárga fogakat már pár napi használat után hűvösfehérre változtatja. A fogak szépsége és egészségben tartása csak a Calmusin által érhető el. Ára 1 üvegnek 50 kr. Vidékre bérmentve 70 kr. 3 üveg megrendelésénél bérment. postaküldés.
VINAIGRE. Legfinomabb és legkellemesebb szer, fejmosás céljára. Rögtön beszűnteti a hajhullást, erősíti a hajgyökereket és elősegíti a hajnövekedést. Kellemes és tiszító hatást gyakorol. Fejfájás ellen ajánlható. Ára 1 üvegnek 60 kr., vidékre bérment. 80 kr. 3 üveg megrendelésénél bérment. postaküldés.
Megrendelések czimzandók
Benedek Armin Budapest, Gyár-utca 5.

Legújabb! 4802 Legújabb!
„Intona“
— aczéhangokkal —
váltostartható aczélfűtőlapokkal és korlátlan műsorral. — Ezen új találmány hangszere minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz száz tetszeresre lehet játszani.
Ára 10 frt, a kótalapok drbjá 30 kr.
Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvételre teljesítenek.
Mechan. hangszerekről külön képes árjegyzék. Budapest, VII., Kerepesi-út 36. sz. külön képes árjegyzék.
Sternberg Armin és Testv. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve!!
Hangszer-tpar. Harmonikáról

Kegyess figyelembevétel végett ajánlja
LATZKOVITS A.
cs. és kir. szabadalm. fehérnemű-gyáros
József főherceg ő cs. és k. Fensége és Sándor szerb király ő Felsége udv. szállítója
Budapest, IV., Váci-utca 22. 4072
fehérnemű- és férfi-divat-cikkekben
KÜLÖNLEGES UJDONSÁGAIT,
u. m.: kitűnő szabású ingek, lábravalók, francia és angol nyakkendők, keztük, zsebkezdők, gallérok, kézelők, harisnyák, utazó-ingek, sapkák és takarók, esőernyők, kézelő-gombok stb., valamint dúsan felszerelt raktárát finom pamut, gyapjú és selyem alsó ruházatban, igen jutányos áron.

47. SZÁM. 1892. BUDAPEST, NOVEMBER 20. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Kétfoldi előfizetésekre a postaiag meghatározott viteldj is csatlakoztatandó. fél évre — 2.50

A KORMÁNYVÁLSÁG.

A KORMÁNYVÁLSÁGBÓL gyorsan bontakozik ki a jövő képe. Alig jutott időnk kutatni a változás igazi okát, megvan az új kabinet. A mily hamarosan döntött ő Felsége a Szapáry-miniszterium élete fölött, ép oly habozás nélkül jellelte ki az új irány elfogadásával a jövő emberét. Gróf Szapáry e hó 6-án nyújtotta át Bécsben a kormány lemondását; a lemondás ugyanazon napon elfogadtatott, és öt nap múlva, Tisza Kálmán, Széll Kálmán és b. Bánffy Dezso előleges meghallgatása után, a király megbízta dr. Wekerle Sándor pénzügyminisztert az ország kormányának megalakításával.

örökké deris arca soha se látott feketén és a mások feketén látása neki akkor lett csak az igazi deriforrás. Sajátságos találkozás a véletlennek, hogy most, mikor a Szapáry Gyula gróf hajója ismételtén zátonyra jut, megint az ő egykori sokat izzadt elnöki titkára a mentő, a kit azonban mentőnek a Tisza Kálmán éleslátása fedezett föl. A mit Szapáry Gyula gróf nem vett észre hét év alatt, azt Tisza Kálmán meglátta két hét alatt.

Wekerle Sándor miniszterelnök! Ha valaki ezt a nevet öt-hat évvel ezelőtt, mint a jövő emberét említeti vala parlamenti körökben, ott minden valószínűség szerint az álmodozók közé sorolták volna a honatyák. Mi volt hat évvel ezelőtt Wekerle Sándor? Egy jó névnek örövendő, kitűnő tisztviselő; a mi nálunk annyit jelent, hogy jeles akta-intéző. De mi, a kik őt még az egyetemi időkbel pályatársul ismertük, s a kiknek alkalmunk volt az ő budavári működését is közlő szemlélni, mindig nagy feladatokra hivatott egyéniségnek tekintettük. Tehetségei, tanultsága, higgadt ítélő szava, egyéniségének lekötő egyszerűsége, óriás munkaejeje és vasidegei révén egy hatalmas erő sokat ígérő és irigylésre méltó jelensége volt.

gyüminiszteriumnak. Tisza két hét múlva minden előléptetési ranglétra halomra dobásával kinevezte államtitkárnak, és két év múlva jelentette a Háznak, hogy ő mint pénzügy-tanítvány kitűnő mestert talált az államtitkárságban, s hogy tovább nem tűrheti azt a visszas helyeztet, hogy ő legyen a mesterének az ura. Ennek négy éve és azóta Wekerle Sándor pénzügy-miniszter.

Mellözöm, hogy mit tett négy év alatt. Azok közismereti dolgok és közérzet az is, hogy ő a mi államháztartásunknak olyan hivatott rendbehozó sáfárja, a milyen nem minden századnegyvedben jut ki részül; vissza akárokoz azonban egy percze tekinteni magára a válságra, a mely őt az ország azon szédítő polczára helyezte, a honnét, a parlamenti váltógazdaságot nélkülöző viszonyaink között, mint kifacsart, lejárt erők lépnek le az államférfiak.

Lassankint oszlani kezd az a kód, a melybe a válság okát a lelépett miniszterelnöknek a Házban tett szófukar kijelentése burkolta. Pedig egyáltalán nem volt ok szófukarnak lenni ezuttal. Mi ok van a tartózkodásra ott, a hol egy elvi alapon álló különbözet nyomán tartja szükségesnek helyét elhagyni a kormány? Ez nem hivatalos titok. Ez, mint az elvek harca diadalának a mi kormányválságainkban páratlanul álló példája, nyíltan és önérettel hirdendő vívmány. Angliában a lelépett miniszterek büszkén adnak számot azon elvi álláspontjáról, a mely nekik a kormányrúdon való maradáást meg nem engedi.

A lelépett miniszterelnök parlamenti nyilatkozata, minthogy az a kabinet kebelében megvolt vezető-eltérés fölött, úgyszólván, átsiklik, első percében azt a hatást tette, hogy a válság szulypontja, a korona és a kabinet között fölemült különbözetben rejlik. Most mindinkább világossá lesz, hogy a válság nem annyira a korona magatartásában keresendő, hanem hogy magában a kabinet kebelében rejlett a bomlasztó erő; és

Wekerle napja itt kezdődik. Az akkori czimzetes miniszteri tanácsos lett a mentő. Az ő